STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 07360

SHKLAFEN FUN LIEBE

Knut Hamsun

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

קנוט האמסון.

P. GORDON
MONTREAL, QUE.

פון
פרעמדע
לשונות,
נומער 2.

שקלאפען פון ליעבע

און אנדערע ערצעהלונגען.

פערלאג „ארבייטער פריינד"
לאָנדאָן, יאַנואַר, 1906.

איבערזעצט פון
א. פרומקין.

שקלאַפען פון ליעבע.

בעשריבען פון מיר, געשריבען היינט, כדי אַראָבצוּוואַרפען דעם שטיין פון מיין האַרצען. איך האָב מיין שטעלע אין קאַפע־הויז פערלאָרען און מיינע פרעהליכע טעג.

אַ יונגער מאַן אין אַ גראָען אַנצוג פלעגט קומען נאַכט פאַר נאַכט מיט צוויי פריינד און פלעגט זיך אַנידערזעצען ביי איינעם פון מיינע טישלאַך. עס פלעגען קומען אַזוי פיעל הערען און אַלע האָבען געהאַט אַ פריינדליך וואָרט פאַר מיר, נאָר ער ניט. ער איז געווען הויך און שלאַנק, האָט געהאַט ווייכע, שוואַרצע האָר און בלויע אויגען, מיט וועלכע ער פלעגט מיך צייטענווייז דורכנעהמען, און אַ פאָר קליינע וואָנציעס.

נו, תחילת האָט ער אפשר געהאַט וואָס עס איז געגען מיר. ער איז געקומען אַ גאַנצע וואָך כסדר, אָוועגד פאַר אָוועגד. איך האָב זיך צו איהם צוגעוועהנט, און אַז ער איז איינמאָל אויסגעבליבען, האָט ער מיר פשוט געפעהלט. כ׳בין דורכגעגאַנגען דאָס גאַנצע קאַפע און זיך אומ־געקוקט נאָך איהם; ענדליך האָב איך איהם געפונען ביי איינעם פון די גרויסע ווילען אויף דער אַנדער זייט; ער איז געזעסען אינאיינעם מיט אַ דאַמע פון צירק. זי האָט געטראָגען אַ געלע קלייד און לאַנגע האַנד־שוה, וועלכע האָבען דערגרייכט ביז איבער די עלענבויגען. זי איז געווען יונג און האָט געהאַט שעהנע, דונקעלע אויגען,—און מיינע אויגען זיינען גע־ווען בלוי.

אַ רגע בין איך געבליבען שטעהן לעבען זיי און האָב זיך צוגעהערט, מכח וואָס זיי ריידען; זי האָט איהם געמאַכט פאָרווירפע, ער איז איהר נמאס געוואָרען, און זי האָט איהם געהייסען געהן. כ׳האָב זיך געטראַכט ביי מיר אין האַרצען: הייליגע מאַריאַ, פאַרוואָס געהט ער ניט צו מיר?

אויף מאָרגען איז ער געקומען מיט זיינעביידע פריינד און האָט זיך

ווידער אַנידערגעזעצט ביי מיין טישעל. כ'בין ניט צוגעגאַנגען צו זיי, ווי מיין שטייגער איז געווען צו טהאָן, נאָר איך האָב זיך געשטעלט אָן אַ זייט, אָקוראַט ווי איך וואָלט זיי גאָר ניט בעמערקט. אַז ער האָט מיר אַ וואונק געטהאָן, בין איך צוגעגאַנגען צום טיש און האָב זיך אָבגערופֿען: „איהר זייט נעכטען ניט געווען דאָ.״

„ווי גרויסאַרטיג אונזער קעלנערין איז דאָס אַביסעל אויסגעוואַקסען,״ האָט ער צו זיינע חברים געזאָגט.

„ביער?״ האָב איך אַ פֿרעג געטהאָן.

„יאָ,״ האָט ער געענטפֿערט. און מיט שנעלע טריט האָב איך גע־בראַכט דריי גלאָז ביער.

אַ פּאָר טעג זיינען אַריבער.

ער האָט מיר דערלאַנגט אַ קאַרטע און געזאָגט: „טראָגט אַוועק אָט די קאַרטע צו...״

כ'האָב צוגענומען די קאַרטע, נאָך איידער ער האָט געענדיגט ריידען, און האָב זי צוגעטראָגען דער געלער דאַמע. אויף'ן וועג האָב איך איי־בערגעלייענט זיין נאָמען: וואַלדימיערץ פֿ.

אַז איך בין צוריקגעקומען, האָט ער מיך אָנגעקוקט מיט אַ פֿראַגע.

„יאָ, כ'האָב זי איבערגעגעבען,״ האָב איך געזאָגט.

„און איהר האָט קיין ענטפֿער ניט געקראָגען?״

„ניין״.

ער האָט מיר דערלאַנגט אַ מאַרק און געזאָגט מיט אַ שמייכעל:

„קיין ענטפֿער איז אויך אַן ענטפֿער.״

דעם גאַנצען אָווענד איז ער געבליבען זיצען און האָט אַריבערגעקוקט צו דער דאַמע און איהרע קאַוואַליערן. אַרום עלף אַזייגער איז ער אויפֿ־געשטאַנען און צוגעגאַנגען צו איהר טיש. זי האָט איהם אויפֿגענומען קאַלט, איהרעביידע קאַוואַליערן אָבער האָבען זיך אַריינגעלאָזט מיט איהם אין אַ שמועס און עס האָט אויסגעזעהן, אַז זיי נעהמען איהם אויף זיכער. ער איז דאָרט געבליבען עטליכע מינוט, און אַז ער איז צוריקגעקומען, האָב איך איהם געזאָגט, אַז אין איין קעשענע פֿון זיין זומערדיגען אויבער־ראָק האָט מען איהם אַריינגעגאָסען ביער. ער האָט איהם אויסגעטהאָן, האָט זיך האַסטיג אומגעדרעהט און אַריבערגעקוקט אַ ווײַלע צום טישעל, וואו די צירק־דאַמע איז געזעסען. איך האָב איהם אויסגעטריקענט דעם אויבער־ראָק און ער האָט מיר מיט אַ שמייכעל געזאָגט: „אַ דאַנק, שקלאַפֿין!״

בשעת ער האָט איהם ווידער אָנגעטהאָן, האָב איך איהם צוגעהאָל־פֿען און איהם בגנבה אַ גלעט געטהאָן איבער'ן רוקען.

ער האָט זיך אַנידערגעזעצט, אַ צוטומעלטער. איינער פֿון זיינע פֿריינד האָט בעשטעלט נאָך ביער, כ'האָב גענומען דאָס גלאָז און געוואָלט נעה־

מען פ.'ס גלאָז אויך. האָט ער אָבער געזאָגט: „ניין", און דערביי האָט ער אַרויפֿגעלייגט זיין האַנד אויף מיינער. פֿון דיזער בעריהרונג האָט זיך מיין אָרם פּלוצלינג אַראָבגעלאָזט, ער האָט עס בעמערקט און האָט תיכף צוגענומען זיין האַנד צוריק.

ביינאַכט, לעבען מיין בעט, האָב איך צוויי מאָל געבעטען גאָט פֿאַר איהם אויף די קניע. און אויסער זיך פֿאַר גליק האָב איך געקושט מיין רעכטע האַנד, וועלכע ער האָט אָנגעריהרט.

— — — — — — — — — — — — — — —

איינמאָל האָט ער מיר געשיינקט בלומען, אַסך בלומען. ער האָט זיי געקויפֿט ביי דעם בלומען-מיידעל, בשעת ער איז אַריינגעקומען; זיי זיי־נען געווען פֿריש און רויט און כמעט אין גאַנצען וואָס זי האָט געהאַט. ער האָט זיי געלאָזט ליגען ביי זיך אויף'ן טיש. פֿון זיינע פֿריינד איז קיינער ניט געווען מיט איהם. איך בין געשטאַנען, אַז איך האָב נור צייט געהאַט, הינטער אַ זייל און האָב געקוקט אויף איהם און זיך געטראַכט: וולאַדימיערץ פּ. הייסט ער.

אַ גאַנצע שעה איז פֿילייכט אַריבער. ער האָט געהאַלטען אין איין קוקען אויף'ן זייגער. כ'האָב איהם געפֿרעגט:

„איהר וואַרט אויף אימיצען?"

ער האָט מיך אָנגעקוקט ווי אַ דולער און פּלוצלינג געזאָגט:

„ניין, כ'וואַרט אויף קיינעם ניט. פֿאַרוואָס פֿרעגט איהר עפּעס?"

„כ'האָב געמיינט, אַז איהר וואַרט אויף אימיצען."

„קומט אַהער," האָט ער געענטפֿערט. „דאָס איז פֿאַר אייך."

און ער האָט מיר דערלאַנגט די בלומען.

כ'האָב איהם געדאַנקט, אָבער איך האָב גלייך אויף'ן אָרט ניט גע־קענט אויסריידען קיין רעכט וואָרט, געשעפּטשעט האָב איך נור. אַ בלוט־רויטע פֿרייד איז איבער מיר געקומען; אָהן אַן אָטהעם בין איך געשטאַ־נען ביים בופֿעט, וואו איך האָב עפּעס געדאַרפֿט נעהמען.

„וואָס פֿערלאַנגט איהר?" פֿרעגט די מאַמזעל.

„יאָ, איהר ווייסט אפשר וואָס?" האָב איך געענטפֿערט. כ'האָב עס אַליין נישט געוואוסט.

„צי איך וויים וואָס?" מאַכט די מאַמזעל. „איהר זייט משוגע?"

„פֿרואווט אַקאָרשט טרעפֿען, פֿון וועמען איך האָב אָט די בלומען גע־קראָגען."

דער אויבער-קעלנער איז פֿערבייגעגאַנגען. „איהר פֿערגעסט דאָס ביער פֿאַר דעם העררּ מיט'ן הילצערנעם פֿוס," האָב איך איהם געהערט זאָגען.

„כ'האָב זיי פֿון וולאַדימיערץ געקראָגען," האָב איך אַ זאָג געטהאָן און בין שנעל אַוועק מיט'ן ביער.

פּ. איז נאָך ניט געהאַט אַוועק. כ'האָב איהם נאָך אַמאָל געדאַנקט,

בשעת ער האָט זיך אויפֿגעהויבען צו געהן, ער האָט זיך אַ נייג געטהאָן און געזאָגט:

„כ'האָב זיי אייגענטליך געקויפֿט פֿאַר אַן אַנדערער."

נו יאָ, ער האָט זיי אפשר געקויפֿט פֿאַר אַן אַנדערער. אָבער געקראָגען האָב איך זיי. איך האָב זיי געקראָגען, ניט די, פֿאַר וועמען ער האָט זיי געקויפֿט. און אַזוי האָב איך איהם דערפֿאַר אויך געדאַרפֿט דאַנקען. גוטע נאַכט, וולאַדימיערץ.

אויף מאָרגען האָט שטאַרק גערעגענט.

„זאָל איך היינט אָנטהאָן מיין שוואַרצע אָדער מיין גרינע קלייד?" האָב איך זיך געטראַכט. „די גרינע, מחמת ס'איז די נייעסטע, די טהו איך אלזאָ אָן." כ'בין געווען זעהר פֿרעהלאַך.

אַז איך בין צוגעקומען צו דער סטאַציאָן, איז געשטאַנען אַ דאַמע אין רעגען און האָט געוואַרט אויף'ן טראַמוויי. זי האָט ניט געהאַט קיין רע-גען-שירם. כ'האָב איהר אָנגעבאָטען צו שטעהן מיט מיר אונטער מיינעם, אָבער זי האָט זיך מיט דאַנק אָבגעזאָגט דערפֿון. האָב איך אויך מיין רעגענשירם פֿערמאַכט, בשעת איך האָב געוואַרט. דאַן וועט כאָטש די דאַמע ניט אַליין נאַס ווערן, האָב איך געטראַכט ביי מיר.

אָווענד-צייט איז וולאַדימיערץ געקומען אין קאַפֿע-הויז.

„כ'דאַנק אייך פֿאַר די בלומען," האָב איך שטאָלץ געזאָגט.

„וואָסערע בלומען?" האָט ער געפֿרעגט. „אַך יאָ: שווייגט בעסער וועגען די בלומען."

„כ'האָב אייך געוואָלט אָבדאַנקען דערפֿאַר," האָב איך געזאָגט.

ער האָט אַ ציה געטהאָן מיט די אַקסלען און געענטפֿערט:

„אייך ליעב איך ניט, שקלאַפֿין."

ער ליעבט מיך ניט, ניין, כ'האָב עס, דעם אמת זאָגענדיג, גאָרנישט ערוואַרטעט און בין דעריבער ניט געווען ענטטוישט. אָבער איך האָב איהם יעדען אָווענד געזעהן; ער האָט זיך אַנידערגעזעצט ביי מיין טישעל און איך האָב איהם געבראַכט ביער. צום ווידערזעהן, וולאַדימיערץ!

אויף מאָרגען ביינאַכט איז ער געקומען זעהר שפּעט. ער האָט געפֿרעגט:

„איהר האָט עפּעס אַסך געלד, שקלאַפֿין?"

„ניין, ליידער ניט," האָב איך געענטפֿערט. „איך בין אַן אָרים מיידעל."

קוקט ער מיך אָן און זאָגט מיט אַ שמייכעל:

„איהר פֿערשטעהט מיך ניט. כ'דאַרף האָבען אַביסעל געלד ביז מאָרגען."

„כ'האָב אַביסעל געלד," האָב איך געענטפֿערט. „איך האָב פֿיעל געלד, כ'האָב הונדערט און דרייסיג מאַרק ביי מיר אין דערהיים."

„אין דערהיים? ניט דאָ?"

איך האָב געענטפֿערט: „וואַרט אויס אַ פֿערטעל שעה און קומט מיט מיר, ווען דאָס קאַפֿע-הויז מאַכט זיך צו."

ער האָט אויסגעוואַרט די פֿערטעל שעה און איז געגאַנגען מיט מיר „נור הונדערט מאַרק,“ האָט ער געזאָגט. ער האָט זיך די גאַנצע צייט געהאַלטען לעבען מיר און האָט מיך ניט געלאָזט געהן ניט פֿאָראויס און ניט הינטער איהם.

„כ'האָב מיר אַ קליינעם צימער,“ האָב איך זיך אָבגערופֿען, בשעת מיר זיינען שטעהן געבליבען ביי דער טהיר פֿון מיין הויז.

„כ'געה ניט אַרויף מיט אייך,“ האָט ער געענטפֿערט. „כ'וועל וואַרטען דאָ.“ ער האָט געוואַרט.

אַז איך בין צוריק אַרונטערגעקומען, האָט ער איבערגעצעהלט דאָס געלד און געזאָגט:

„דאָס איז מעהר ווי הונדערט מאַרק. כ'גיב אייך צעהן מאַרק טרינק־געלד. —יאָ, יאָ, הערט איהר, כ'וויל אייך געבען צעהן מאַרק אַלס טרינק־געלד.“

און ער האָט מיר דערלאַנגט דאָס געלד, געזאָגט אַ גוטע נאַכט און איז זיך אַוועק. ביים עק גאַס האָט ער זיך אָבגעשטעלט, און איך האָב געזעהן ווי ער דערלאַנגט דער אַלטער, הינקעדיגער בעטלערין אַ מאַרק.

דעם נעכסטען אָווענד האָט ער בעדויערט, וואָס ער קען מיר דאָס געלד ניט צוריקצאָהלען. כ'האָב איהם געזאָגט אַ דאַנק דערפֿאַר, וואָס ער קען עס ניט. ער האָט זיך פּראָסט־פּשוט מודה געווען, אַז ער האָט דאָס געלד פֿערשווענדעט.

„וואָס זאָגט איהר פֿאָרט דערצו, שקלאַפֿין,“ האָט ער מיט אַ שמייכעל געזאָגט. „איהר ווייסט דאָך: די געלע דאַמע!“

„פֿאַרוואָס רופֿסט דו עפּעס אונזער קעלנערין שקלאַפֿין?“ מאַכט איינער פֿון זיינע פֿריינד. „דו ביסט דאָך מעהר שקלאַף איידער זי.“

„ביער?“ האָב איך אַ פֿרעג געטהאָן און זיי איבער געשלאָגען די רייד.

גלייך נאָכדעם איז אַריינגעקומען די געלע דאַמע. פּ. האָט זיך אויפֿגעהויבען און זיך פֿערנייגט פֿאַר איהר. זי איז איהם פֿערבייגעגאַנגען און האָט זיך אַנידערגעזעצט ביי איינעם פֿון די ליידיגע טישלאַך, דערביי האָט זי אָבער אָנגעשפּאַרט אָן טישעל צוויי שטוהלען אַלס צייכען, אַז די פּלעצער זיינען פֿערנומען. פּ. איז גלייך צוגעגאַנגען צו איהר, האָט גענומען איין שטוהל און זיך אַנידערגעזעצט. אין צוויי מינוטען אַרום האָט ער זיך צוריק אויפֿגעהויבען און זעהר הויך געזאָגט: „גוט, איך געה. און איך וועל קיינמאָל ניט צוריקקומען.“

„אַ דאַנק,“ האָט זי געענטפֿערט.

פֿון לויטער פֿרייד זיינען מיר די פּיס אַזוי ווי אָבגענומען געוואָרען, כ'בין צוגעלאָפֿען צום בופֿעט און האָב עפּעס אַ זאָג געטהאָן. כ'האָב דערצעהלט, אַז ער וועט זיך שוין קיינמאָל ניט אומקעהרען צו איהר. דער אויבער־קעלנער איז פֿערבייגעגאַנגען; ער האָט מיר געמאַכט אַ שאַרפֿען אויסרייד, אָבער ס'האָט מיך גאָרנישט געאַרט.

אַז דאָס קאַפֿע־הויז האָט זיך אַרום עלף אַזייגער צוגעמאַכט, האָט מיך פּ. בעגלייט ביז צו דער טהיר פֿון מיין הויז.

„פֿינף פֿון די צעהן מאַרק, וואָס איך האָט אייך נעכטען געגעבען," האָט ער געזאָגט.

כ'האָב איהם אָנגעבאָטען אַלע צעהן און ער האָב זיי אָנגענומען, ער האָט מיר אָבער געגען מיין ווילען צוריקגעגעבען פֿינף אַלס טרינק־געלד.

„כ'בין היינט אַזוי גוט אויפֿגעלייגט," רוף איך זיך אָב. „מעג איך בעטען איהר זאָלט אַרויפֿגעהן צו מיר!... אָבער איך האָב נור אַ קליינעם צימער."

„כ'געה ניט אַרויף," האָט ער געענטפֿערט. „גוטע נאַכט!"

ער איז אַוועק. ער איז ווידער דורכגעגאַנגען פֿערביי דער אַלטער בעט־לערין, האָט אָבער פֿערגעסען איהר עפּעס צו געבען, כאָטש זי האָט זיך פֿאַר איהם אַ נייג געטהאָן. איך בין צוגעלאָפֿען צו איהר, איהר דער־לאַנגט עטליכע גראָשען און געזאָגט: „דאָס איז פֿון דעם הערר, וואָס איז נאָר וואָס פֿערבייגעגאַנגען, פֿון דעם הערר מיט'ן גראָען אַנצוג."

„פֿון דעם הערר מיט'ן גראָען אַנצוג?" האָט די פֿרוי איבערגעפֿרעגט.

„פֿון דעם מיט די שוואַרצע האָר, וולאַדימיערין."

„איהר זייט זיין פֿרוי?"

כ'האָב געענטפֿערט: „ניין, איך בין זיין שקלאַפֿין."

עטליכע אָווענדען נאָכאַנאַנד האָט ער זיך אַליין בעקלאָגט, וואָס ער קען מיר ניט אָבגעבען מיין געלד. כ'האָב איהם געבעטען, ער זאָל מיר ניט פֿערשאַפֿען אַזוי פֿיעל שמערצען. ער האָט עס געזאָגט אַזוי הויך, אַז אַלע האָבען עס געהערט, און עטליכע פֿון די אָנוועזענדע האָבען איינפֿאַך געלאַכט פֿון איהם.

„כ'בין אַ לומפּ און אַ גנב," האָט ער געזאָגט. „כ'האָב אַנטליהען פֿון אייך געלד און קען עס אייך ניט אָבגעבען. איך וואָלט זיך געלאָזט אָב־האַקען די רעכטע האַנד פֿאַר אַ פֿופֿציג מאַרק־שטיק."

ס'האָט מיר וועה געטהאָן, איהם צו הערען אַזוי ריידען, און איך האָב געטראַכט דערפֿון, ווי אַזוי איך וואָלט איהם געקענט קריגען ערגעץ געלד. נאָר איך האָב עס ניט געקענט.

דערנאָך רופֿט ער זיך אָב צו מיר: „אַז איהר זאָלט מיך אַשטייגער פֿרעגען, ווי ס'געהט מיר, איז... די געלע דאַמע מיט'ן צירק זיינען אַוועק־געפֿאָהרען. כ'האָב זיך אָן איהר פֿערגעסען. כ'דיינק גאָר מעהר ניט פֿון איהר."

„און פֿונדעסטוועגען האָסט דו איהר היינט נאָך אַ בריעף געשריבען," רופֿט זיך אָב איינער פֿון זיינע פֿריינד.

„דאָס איז געווען דער לעצטער," האָט וולאַדימיערין געענטפֿערט.

כ'האָב געקויפֿט אַ רויז ביים בלומען־מיידעל און זי איהם אָנגעשפּילעט

אין קנאַפּ־לאָך אויף דער לינקער זייט. כ'האָב געפּיהלט זיין אָטהעם אויף מיינע הענד, בשעת איך האָב עס געטהאָן, און עס איז מיר כמעט אונמעגליך געווען די שפּילקע דורך'ן ראָק דורכצונעהמען.

„אַ דאַנק!" האָט ער געזאָגט.

כ'האָב פערלאַנגט דריי מאַרק, וואָס מיר האָט נאָך אַרויסגעקומט פון דער קאַסע, און האָב זיי איהם געגעבען. דאָס איז געווען אַ קלייניגקייט.

„אַ דאַנק!" האָט ער ווידער אַמאָל געזאָגט.

דעם גאַנצען אָוועטד בין איך גליקליך געווען. מיט אַמאָל רופט זיך וולאַדימירעץ אָב:

„מיט די דריי מאַרק פאָהר איך אַוועק אויף אַ וואָך צייט. אַז איך וועל צוריקקומען, וועט איהר אָבקריגען אייער געלד." אַז ער האָט דערזעהן וואָס פאַר אַ רושם זיינע רייד האָבען אויף מיר געמאַכט, האָט ער צוגעלייגט: „אייך אַליין האָב איך ליעב!" און ער האָט מיך אָנגענומען פאַר'ן האַנד.

איך בין געווען שטאַרק דערשלאָגען, וואָס ער פאָהרט אַוועק און וויל נים זאָגען וואוהין, כאָטש איך האָב איהם געפרעגט. אַלעס, דאָס גאַנצע גאַנצע קאַפע און די געסט, אַלצדינג האָט אַרומגעטאַנצט אַרום מיר; כ'האָב עס שוין מעהר נים געקענט אויסהאַלטען און מיט אַ בליק פול מיט געבעט האָב איך איהם אָנגענומען פאַר ביידע הענד.

„אין אַ וואָך אַרום קום איך צוריק צו אייך," האָט ער געזאָגט און איז אויפגעשטאַנען פון אָרט.

כ'האָב געהערט, ווי דער אויבער־קעלנער האָט מיר געזאָגט: „איהר פערלאָזט אונז אַלזאָ אין פערצעהן טעג!"

פון מיינעטוועגען, האָב איך זיך געטראַכט ביי זיך; וואָס מאַכט עס אויס? אין אַ וואָך אַרום וועט וולאַדימירעץ ווידער זיין ביי מיר! און איך האָב איהם געוואָלט דאַנקען דערפאַר, כ'האָב זיך אומגעדרעהט,—איז ער שוין מעהר נים געווען לעבען מיר.

— — — — — — — — — — — — — —

אין אַ וואָך אַרום, איינמאָל בשעת איך בין אַהיים געקומען, האָב איך געפונען אַ בריעף פון איהם. ער האָט געשריבען אַזוי ביטער, אַזוי אונמעטיג, ער האָט דערצעהלט, אַז ער איז נאָכגעפאָהרען דער געלער דאַמע, אַז ער קען מיר דאָס געלד נים בעצאָהלען, קיינמאָל נים, ער איז אין גאַנצען צוזבראָכען דורך די נויטה. דאַן האָט ער זיך פון דאָס ניי אָנגערופען אַ נידערטרעכטיגע זעעלע און אונטער'ן בריעף האָט ער גע'חתמ'עט: „דער שקלאַף פון דער געלער דאַמע."

איך האָב געטרויערט טאָג און נאַכט און האָב גאָרנישט געקענט טהאָן. אין אַ וואָך אַרום האָב איך פערלאָרען מיין שטעלע און געמוזט זוכען אַ נייע. ביי טאָג בין איך אַרומגעגאַנגען איבער אַנדערע קאַפע־הייזער און

האָטעלען; כ'האָב אויך געקלאַפּט אין די טהירען ביי פּריוואַט־פּערזאָנען און זיי אָנגעבאָטען מיין דיענסט. ס'האָט מיר אָבער ניט געגליקט. שפּעט ביינאַכט האָב איך דאַן אויפגעקויפט גאַנץ ביליג אַלע צייטונגען און קומענדיג אַ היים, האָב איך גוט דורכגעקוקט די אַנאָנסען. כ'האָב זיך געטראַכט: אפשר וועל איך קענען ראַטעווען וולאַדימיערץ'ן און מיך...

נעכטען אָוועֶנד האָב איך געפונען זיין נאָמען אין אַ בלאַט און האָב געלייענט וועגען איהם. גלייך נאָכדעם בין איך אַרויס פון שטוב, אַרומגעגאַנגען אין פּיעלע גאַסען און ערשט היינט אין דער פריה געקומען צוריק אַהיים. אפשר בין איך ערגעץ־וואו געשלאָפען אָדער גאָר אָבגעזעסען די גאַנצע נאַכט אויף אַ טרעפּ, ניט קענענדיג געהן ווייטער; אָבער דאָס וויים איך אַצונד ניט.

כ'האָב עס היינט ווידער אַמאָל געלייענט; אָבער נעכטען אָוועֶנד, אַז איך בין געקומען אַ היים, האָב איך עס צוערשט איבער געלייענט. כ'האָב פערבראָכען מיט די הענד; דאַן האָב איך זיך אַנידערגעזעצט אויף אַ שטוהל. אין אַ ווײַלע אַרום האָב איך זיך געזעצט אויף דער ערד און זיך אָנגעשפּאַרט אָן שטוהל. איך האָב געקלאַפּט מיט די פלאַכע הענד אויף דער פּאָדלאָגע, בשעת איך האָב עפּעס געטראַכט. פיליכט האָב איך גאָרנישט געטראַכט; אָבער ס'האָט מיר געטומעלט אין קאָפּ און איך האָב ניט געוואוסט אויף וואָס פאַר אַ וועלט איך בין. דאַן בין איך אַפּנים אויפגעשטאַנען און אַרויסגעגאַנגען. אונטען ביים עק גאַס, דאָס געדיינק איך גוט, האָב איך דער אַלטער בעטלערין געגעבען אַ גראָשען און געזאָגט: „דאָס איז פון דעם הערר מיט דעם גראָען אַנצוג. איהר ווייסט דאָך!"

„איהר זייט פיליכט זיין כלה?" האָט זי געפרעגט.

כ'האָב געענטפערט: „ניין,—איך בין זיין אלמנה."

און איך האָב זיך ביז היינט אין דער פריה אַרומגעשלייעט אין די גאַסען. און איצט האָב איך עס נאָך אַמאָל איבערגעלייענט. וולאַדימיערץ פ., האָט ער געהייסען.

דער רינג.

אין אַ געזעלשאַפֿט האָב איך אַמאָל געזעהן אַ יונג פֿערליעבט מיידעל.

איהרע אויגען זיינען געווען טיעף בלוי; געשטראַהלט האָבען זיי. און זי האָט ניט געקענט פֿערבאָרגען איהרע געפֿיהלען.

ווען זי האָט דאָס ליעב געהאַט?

דעם יונגען מאַנטשיק, וואָס איז געזעסען דאָרט ביים פֿענסטער, דעם בעל הבית זוהן, אַ מאַן אין אוניפֿאָרם און מיט אַ געזונדע לייבען־שטימע.

אַך, ווי זי נעהמט דאָס די אויגען ניט אַראָב פֿון דעם יונגען מאַן, און ווי אונרוהיג זי זיצט דאָס אויף איהר שטוהל!

אַז מיר זיינען שפּעט ביינאַכט צוזאַמען אַהיים געגאַנגען, מחמת מיר זיינען אַזוי גוט בעקאַנט געווען, רוף איך זיך אָן:

,,וואָס פֿאַר אַ שעהן און הערליך וועטער דאָס איז; האָסט דו זיך היינט ביינאַכט גוט אַמוזירט?''

און כדי איהר ווונש צו ערפֿילען, נאָך איידער זי פֿערלאַנגט עס, האָב איך אַראָבגענומען מיין רינג פֿון פֿינגער, מיין פֿערלאָבונגס־רינג, און האָב געזאָגט:

,,זעה, דיין רינג איז אויף מיר צו ענג געוואָרען; ער דריקט מיר. אַשטייגער, ווען דו וואָלסט איהם געלאָזט אַביסעל ברייטער מאַכען?''...

זי האָט אויסגעשטרעקט די האַנד און שטילערהייט געזאָגט:

,,גיב איהם נור אַקאָרשט מיר, וועט ער שוין גרעסער ווערן.''

און איך האָב איהר דערלאַנגט דעם רינג.

* * *

אין אַ מאָנאַט אַרום האָב איך איהר ווידער געטראָפֿען.

כ'האָב איהר געוואָלט פֿרעגען אויף'ן רינג, נאָר איך האָב איהר צורוה געלאָזט.

וואָס איז די איילעניש? האָב איך זיך געטראַכט. ס'האָט נאָך צייט.

אָבער זי הויבט אויף די אויגען, קוקט אַרויס ווייט אין גאַס און זאָגט:

,,יאָ, כ'האָב גאָר פֿערגעסען... דער רינג. כ'האָב געהאַט אַן אונגליק מיט איהם. איך האָב איהם ערגעץ פֿערוואָרפֿען, אָדער בעסער געזאָגט, פֿערלאָרען.''

און זי וואַרט אויף מיין ענטפֿער.

„ביסט דו ניט בייז אויף מיר דערפֿאַר?" פֿרעגט זי אומרוהיג.

„ניין," ענטפֿער איך.

אַך, ווי אַ שטיין איז איהר אַראָב פֿון האַרצען!... און מיט אַ לייכטען געמיטהה איז זי אַוועק אַהיים, צופֿריעדען דערפֿון וואָס איך בין ניט בייז אויף איהר דערפֿאַר.

* * *

דאָן איז אַריבער אַ גאַנץ יאָהר.

ווידער אַמאָל בין איך געקומען אין דער געגענד. און איינמאָל אָוועגד־צייט בין איך געגאַנגען אויף אַ בעקאַנטען, זעהר בעקאַנטען וועג.

מיט אַמאָל קומט זי מיר אַנטקעגען. און דרייפֿאַך בלוי זיינען געווען איהרע אויגען, און דרייפֿאַך שטראַהלענד זיינען זיי געווען. נאָר דער מויל איהרער איז געוואָרען אַזוי גרויס און אַזוי בלאַס.

„אָט האָסט דו דיין רינג," זאָגט זי מיט פֿרייד, „דיין פֿערלאָבונגס־רינג. איך האָב איהם ווידער געפֿונען, געליעבטער מיינער, און האָב איהם געלאָזט גרעסער, ברייטער מאַכען. נו, איצט וועט ער דיר שוין מעהר ניט דריקען."

איך האָב אָנגעקוקט די פֿערלאָזענע פֿרוי און איהר גרויסען בלאַסען מויל. און איך האָב אויך בעטראַכט דעם רינג.

„אַך," האָב איך זיך אָבגערופֿען און זיך דערביי טיעף פֿערנייגט, „מיט דעם רינג האָבען מיר קיין מזל ניט! איצט איז ער שוין צו ברייט!..."

אויף דער גאַס.

ב׳געה אַרום ביי מיר אין שטוב אַרויף און אַראָב און די מעשה מיט׳ן צייטונגס-יונגעל וויל מיר גאָר פֿון זינען ניט אַרויס. אין פֿלוג געהט ער מיר גאָרנישט אָן, כ׳האָב זיך אַנטקעגען איהם גאָרנישט אַזוי שלעכט אויפֿגעפֿיהרט, אדרבה, אַז מען וויל זאָגען, איז ער גאָר געווען צופֿריעדען מיט׳ן גאַנצען עסק. נאָר דאָך האָב איך איהם אַרומגעזוכט צוויי שעה נאָכאַנאַנד, כדי זיך איבערצובעטען מיט איהם.

אָט ווי ס׳איז צוגעגאַנגען. איך געה מיר אַזוי אַרויף מיט דער קאַרל יאָהאַן-גאַס. ס׳איז געווען קאַלט און פֿינסטער, נאָר דער עיקר איז געווען פֿינסטער, און דער זייגער האָט שוין געמוזט זיין אַרום זיבען. מילא, געה איך אַזוי מיט אָפֿענע אויגען און בעטראַכט די גאַס.

מיט אַמאָל דערזעה איך דעם צייטונגס-אינגעל ווי ער שטעהט אויפ׳ן עק גאַס לעבען גינטהערס קאָנדיטאָריי און רופֿט אויס דעם „וויקינג״.

ער האָט איין נוסח און זאָגט כסדר נור אָט די ווערטער:

„קויפֿט פֿאָרט דעם וויקינג!״

כ׳האָב עס ניט בעמערקט גלייך אויפ׳ן שטעל, ערשט אַז איך בין פֿערבייגעגאַנגען אַ פּאָר טריט, זיינען מיר די ווערטער זיינע אַריין אין מוח. כ׳האָב זיך אומגעקוקט צו איהם און געטראַכט: דו וואָלסט איהם כ׳לעבען געמעגט געבען אַ צעהנער, נישקשה, וועסט ניט אָרעמער ווערן דערפֿון. און תוך כדי דבור לייג איך טאַקי אַריין די האַנד אין קעשענע אַרויסצונעהמען די מטבע. איך בעמערק, אַז דער ערשטער איינפֿאַל מיינער איז טאַקי געווען, דעם אינגעל צו געבען אַ צעהנער. אָבער ווי איך האָב נאָר געהאַלטען די האַנד אין טאַש, דערלאַנגט מיר מיט אַמאָל אַ שטורכע די אַלטע לעבענס-קלוגקייט, און כ׳מאַך צו זיך אַליין: עט, ס׳האָט קיין זינן ניט שיינקען אַ מענשען צעהן ערע*), ער וועט דערמיט נישט געהאָלפֿען ווערן; ניט אַמאָל צעהן קראָנען קענען דאָ העלפֿען, דאָס מאַכט די זאַך נאָך ערגער ווי עס איז, עס פֿיהרט איהם איבער און אַזוי ווייטער.

כ׳בין אַרויף צו דער אוניווערזיטעט און דערנאָך דעם זעלבען וועג צוריק. ביי די פֿענסטער פֿון קאַמערמייער׳ס בוכהאַנדלונג בלייב איך שטעהן

---

*) אַן „ערע״ איז אַ הונדערטעל פֿון אַ קראָנע, וועלכע האָט דעם ווערטה פֿון אַן ענגלישען שילינג אָדער אַ האַלבען רובל.

און קוק זיך צו צו די ביכער, און ווי איך שטעה אַזוי מיט'ן רוקען צום גאַס דערהער איך ווידער דעם צייטונגס-אינגעל'ס קול. ער איז געווען נאָהענט הינטער מיר. ער האָט זיך געקריגט מיט אַ פּאָר שכור'ע מאַט-ראָזען איבער אַ נומער „וויקינג", וואָס זיי האָבען איהם צוריסען, און די מאַטראָזען האָבען בשום אופן ניט געוואָלט בעצאָהלען פֿאַר דער צוריסענער נומער. האָט דאָס אינגעל אָנגעהויבען וויינען.

געה איך אַלזאָ צו צו זיי געוואָהר ווערן, ווי דאָס איז געשעהן. אויס-געהערט די מעשה, זאָג איך די מאַטראָזען גאָר פּשוט, אַז זיי מוזען, פֿערשטעהט זיך, בעצאָהלען. אָבער ס'האָט גאָרנישט געהאָלפֿען, זיי האָבען זיך פֿון מיר אויסגעלאַכט און געזאָגט:

„קוקט נאָר אָן דעם דאָ!"

דאָס האָט מיך שטאַרק פֿערדראָסען און איך האָב צונויפֿגעביסען די ציינער פֿאַר כעס.

נו, האָב איך אַמאָל געקראָגען ערגעץ אַ גרויסע, קיילעכדיגע קראַוואַט-שפּילקע, וואָס זעהט אויס ווי איהר ווילט אַליין; זי איז אַזוי גרויס, אַז מען קען זי אפילו אָננעהמען פֿאַר אַ פּאָליציי-שילד אָדער וואָס פֿאַר עס איז געהיימען צייכען, און די דאָזיגע שפּילקע טראָג איך שטענדיג אויף דער לינקער זייט ברוסט אונטער'ן ראָק. און אַזוי ווי אָט די ביידע שכור'ע מאַטראָזען שטעהען אַזוי און מאַכען זיך לוסטיג מיט דער צוריסענער נומער „וויקינג" און ווילען בשום אופן ניט בעצאָהלען פֿאַר איהר, פֿאַלט מיר פּלוצלינג איין צו ווערן דרייסט; כ'דרעה זיך אום צו די טויגעניכטסען, עפֿען פֿונאַנדער דעם ראָק און ווייז אָן אויף מיין מאָדנער קראַוואַט-שפּילקע, ניט אויסריידענדיג בעת מעשה קיין איין וואָרט. אַ רגע קוקען מיר זיך אָן איינע די אַנדערע, דערנאָך רוף איך זיך אָב מיט אַ קאַלטען און בעשטימטען טאָן:

„איהר ווילט אַלזאָ בעצאָהלען אָדער איהר ווילט געהן מיט מיר?"

דאָס האָט געהאָלפֿען. דער „וויקינג" איז בעצאָהלט געוואָרען, און מיר פֿיער מענשען-קינדער, וועלכע האָבען זיך אַרומגעריסען צוליעב'ן בלאַט, זיינען זיך פֿונאַנדערגעגאַנגען יעדער זיין וועג. דאָס אינגעל האָט זיך אויסגעווישט די אויגען און איז אַוועק מיט דער גאַס אַרויף, בעת ווען איך האָב זיך געלאָזט געהן אַראָב מיט דער קאַרל יאָהאַן-גאַס. די מאַט-ראָזען האָבען זיך אַוועקגעשלעפּט אין דער געגענד פֿון טיוואָלי.

ביי דער פּאָסט קעהר איך זיך ווידער אום און געה נאָך אַמאָל אַרויף מיט דערזעלבער גאַס. מיין מוח איז נאָך אַלץ פֿערנומען געווען מיט דעם צייטונגס-אינגעל. איך האָב זיך געטראַכט: דו האָסט דעם קליינעם בחור'ל געהאָלפֿען אָבקריגען זיין געלד, ער איז דיר, פֿערשטעהט זיך, דאַנקבאַר דערפֿאַר און ער וועט דיך שוין מעהר ניט דערקוטשען, אַז דו וועסט פֿערבייגעהן; ער מוז אַודאי האָבען אַ געפֿיהל פֿון טאַקט, אפשר האָט ער גאָר געהאַט אַ גוטע ערציהונג.

אויבען ביים גראַנד האָטעל דערזעה איך איהם ווידער אַמאָל, ער שטעהט גאַנץ נאָהענט לעבען דער לאַמטערנע, אַזוי אַז איך קען איהם דייטליך אַרויסזעהן, און איך זאָג צו זיך אַליין, בעת איך געה צו נעהנ־טער, ווי ער וועט מיך נור דערזעהן, וועט ער אַנשווייגען ווערן, ביז איך וועל פֿערבייגעהן. און געהן געה אייך פֿערביי אַזוי נאָהענט לעבען דער לאַמטערנע ווי נור מעגליך, כדי איהם צו געבען אַ געלעגענהייט מיך צו דערקענען.

כ'האָב אַ טעות געהאַט. ער האָט קיין שום חילוק ניט געמאַכט צווי־שען מיר און וואָס פֿאַר עס איז אנדערן, ער האָט מיר אויסגעשטרעקט די ציי‌טונג און געזאָגט, איך זאָל קויפֿען ביי איהם דעם „וויקינג״.

שטום און געקרענקט ביז'ן ביין בין איך דורכגעגאַנגען פֿערביי איהם. כ'האָב געהאַט אַ ביטערן טעות אין איהם; ער איז פֿערשטעהט זיך, ניט מעהר ווי אַ „וויקאָ״*)־אינגעל, אַ ריכטיגער, צולאָזענער יונגאַטש, וואָס מוז שוין אודאי רויכערן טאַבאַק און טהאָן נאָך אַנדערע שעהנע זאַכען. הקיצור, ס'איז אַ ריכטיגער קליינער זשוליק, מיט וועמען איך האָב עס דאָ צו טהאָן. איך בין געוועזען שטאַרק ברוגז אויף איהם, געהענדיג אַזוי ווייטער, און שטיל ביי זיך אין האַרצען האָב איך געפֿיהלט, אַז איך האָב איהם בעהאַנדעלט אָקוראַט ווי ער האָט עס פֿערדיענט, דערמיט וואָס איך האָב איהם דעם צעהנער ניט געגעבען.

מילא, מעהר האָט ניט געפֿעהלט, ער זאָל מיר נאָך אַ דריטען מאָל אַריינשפּרינגען אין פּנים אַריין מיט זיין ציי‌טונג, אויף איהם איז אַלעס צו גלויבען, מחמת איך האָב דאָ געהאַט צו טהאָן מיט אַן עזות מחוצף׳־דיגען, קליינעם לויפֿער. מעהר האָט מיר טאַקי ניט געפֿעהלט!

ביי דער אוניווערזיטעט האָב איך זיך פֿערקירעוועט צוריק. נו, האָב איך אָנגעהויבען בערעכענען, וואו איך קען זיך אַ שטייגער ווידער צו־נויפֿטרעפֿען מיט דעם אינגעל. כ'האָב עס געוואָלט אַזוי איינשטעלען, אַז איך זאָל איהם בעגעגענען אויף אַ שטאַרק בעלייכטעטען אָרט פֿון דער גאַס, כדי ער זאָל מיך גלייך דערקענען, ווי נאָר ער וועט מיך דערזעהן. כ'בין זיך אַזוי לאַנג און אַזוי ברייט מישב מיט זיך אַליין מכח דער דאָ־זיגער פֿראַגע, אַז איך ווער, ס'זאָל מיר צו קיין חרפּה ניט זיין, שטאַרק נערוועז און איך לאָז זיך אַריין אין די נאַרישסטע השערות. ווי איז דער דין, טראַכט איך, אַז דאָס אינגעל איז גאָר פּשוט אַוועק אַהיים? האָב איך, הייסט עס, זיך אומזיסט און אומנישט געבראָכען דעם קאָפּ מיט די אַלע פּלענער. גאָט ווייסט, צו האָט ער זיך גאָר ניט אומגעקעהרט און איז אפשר אַוועק פֿאַראויס פֿאַר מיר די גאַנצע גאַס, אָנשטאָט מיר אַנטקעגען צו קומען.

און ווער וועט זיך דאָס גאָר גלויבען, אַז איך אַלטער מענש האָב אָנ־

*) אַן אויסגעלאַסענער קוואַרטאַל אין קריסטיאַניאַ.

געהויבען שטעלען לאַנגע טריט, איינפאַך לויפען מיט אימפעט, בלויז דערפאַר, כדי אַן אָרימער צייטונגס-אינגעל זאָל האָבען אַ געלעגענהייט, מיר אָנבאָטען נאָך אַמאָל דעם „וויקינג"—פערשטעהט זיך, אויב ער וועט זיך דאָס אונטערשטעהן צו טהאָן?

אָבער ביי בלאָמקוויסט טרעף איך איהם שטעהן גאַנץ רוהיג לעבען טהיר אויף דער גראַטקעביים פענסטער. ער שטעהט און פריערט, מיט אַרויפגעצויגענע שולטערן און מיט די הענד און די הויזען-קעשענעס, וועגן ניט ווען דערמאָנט ער די פערבייגעהער מכח דעם „וויקינג".

ער נעהמט שוין מעהר די הענד ניט אַרויס און שטרעקט אויך ניט אויס די צייטונגען, ווי זיין שטייגער איז צו טהאָן.

נו, קום איך אַלזאָ. כ'געה דורך אַזוי נאָהענט ווי נור מעגליך פערביי איהם, עס זענען אסור פאַרהאַן צוויי איילען צווישען מיר און איהם, און ער זעהט מיך גאַנץ דייטליך אין שיין פון דיאָראַמאַס לאַמטערנע. און ווי ער דערזעהט מיך נור, אַז ער גיט זיך דאָס אַ הויב, קוקט מיר אַריין, גלייך אין פנים אַריין, הויבט אויף זיין פעקעל מיט צייטונגען אין דער הויך, און עפעס אַזוי ווי צווישען אונז וואָלט גאָרנישט, אָבער טאַקי גאָרנישט פאָרגעקומען, טהוט ער אַ זאָג:

„קויפט פאָרט דעם „וויקינג"!"

איך בין געבליבען שטעהן. דער רעזולטאַט פון דער דאָזיגער פראָבע האָט מיך אַזוי איבעררַאשט, אַז דאָס האַרץ האָט מיר אָנגעהויבען שטאַרק קלאַפּען, בשעת ער האָט אַרויסגערעדט די ווערטער.

נו, איז מיר אַריין אין קאָפּ גאָר אַ נאַרישע המצאה און איך האָב זי דורכגעפיהרט. דער בחור האָט מיך מיט אַ קאַלטען לונג און לעבער צום נאַר געמאַכט און דריי מאָל נאָכאַנאַנד האָט ער מיר אָנגעבאָטען דעם „וויקינג". איך בין געוועזען צורודערט און אויסער זיך פאַר כעס, און איך האָב איהם גענומען אויסריידען מיט די האַרבסטע ווערטער, וואָס איך האָב נאָר געקענט געפינען, דערפאַר וואָס ער לאָזט קיינעם ניט דורכגעהן רוהיג אין גאַס. ער האָט קיין וואָרט ניט געענטפערט, נאָר אָנגעקוקט האָט ער מיך אַזוי ווי פריהער; דאָס איז שוין געוועזען אַביסעל צו העזה'דיג. אָט דאָ איז זי מיר אַרויף אויף'ן זינען, די המצאה'לע מיינע; כ'האָב אַרויסגענומען אַ פּאָפּיצינער פון קעשענע, איהם געהאַלטען אַ ווייילע גאַנץ נאָהענט אונטער דעם אינגעל'ס נאָז און איהם אַרונטערגעלאָזען צווישען די אייזענס פון דער גראַטע, אויף וועלכער ער איז געשטאַנען. דערנאָך האָב איך טאַקי גלייך אויף'ן שטעל אַרויסגענומען אַ צווייטען פּאָפּיצינער פון טאַש, איהם געוויזען דעם צייטונגס-יונג און איהם אַראָבגעלאָזט אין דעם זעלבען אָרט.

„אַצונד זיי מוחל," האָב איך זיך אָבגערופען מיט אַ שמייכעל, „און נעהם זיי דיר אַרויס פון אונטען, דו קליינער שד דו, און לאָז מיך צו רוה!"

די גראַטע איז געווען שטאַרק אָנגעפּראָרען, און עס האָט מיר פּער־שאַפֿט אַ געוויסע בעפּרידיגונג צו זעהן, ווי מיין פלאַג־גייסט מוז קראַצען מיט די פינגער אין די שפּאַלטען און זיך מוטשען, כדי צו צוקומען צו די צוויי זילבער־שטיקלאַך. זיינע פינגער זיינען אַלע ווײלע געבליבען הייגגען אויף די קאַלטע אייזענס. כ'האָב אויך געזעהן, אַז אויף איין האַנד האָט זיך איהם געמאַכט אַ וואונד; אָבער ער האָט געאַרבייט ווייטער מיט חשק, אום צו דערגרייכען די צוויי פּופֿציגער. ער לאָזט ניט נאָך, ער פֿערקאַטשעט איינעם פֿון זיינע אַרבעל ביז אַרויף און שפּאַרט אַראָב די האַנד צווישען דער גראַטע און דער וואַנד. דער אָרים זיינער האָט אויסגעזעהן שרעקליך דין.

ענדליך גיט זיך איהם איין אָנצונעהמען איין זילבער־שטיקעל אונטען.

„נו, האָב איך איינעם!“ זאָגט ער גאַנץ גליקליך.

אַרויפּציהענדיג די האַנד צוריק, רייסט ער זיך אָב אַ שטיק הויט אָן דער וואַנד. ער קוקט מיך אָן, צו מיין איך עס טאַקי ערנסט, אַז ער קען צונעהמען דאָס דאָזיגע געלד פֿאַר זיך, אָט דאָס גאַנצע געלד! און אַזוי ווי איך זאָג גאָרנישט, בעהאַלט ער עס און איז זיך מכין צו דער צווייטער הקפה, דאָס הייסט אַרויסצוקריגען אויך דעם צווייטען פּופּצי־גער. ער שפּאַרט ווידער אַמאָל אַראָב די האַנד אין שפּאַלט און הויבט אָן אויסציהען די פינגער זיינע נאָך'ן קליינעם אוצר. זיין אָנשטריינגונג איז גאָר ניט צו בעשרייבען, ער אַרבייט מיט אַלע כלים, אין זיין הילפּ־לאָזיגקייט שטעקט ער זאָגאַר די צונג אַרויס, אָקוראַט ווי דאָס וואָלט עפּעס געקענט העלפּען.

„ווען איך וואָלט נור געהאַט אַ שפּענדעל,“ מאַכט ער, „וואָלט איך איהם געקענט צורוקען צו מיר!“ און ער הויבט בעת משה אויף אַביסעל דעם קאָפּ און קוקט מיך אָן.

צי האָט ער ערוואַרטעט הילף פֿון מיר? וואָס זשע, האָט דער קליי־נער דורכגעטריבענער לויפּער געמיינט, איך זאָל זיך מטריח זיין און איהם נאָך צוטראָגען אַ שפּענדעל?

„יאָ, כ'וועל דיר שאַפֿען אַ שפּענדעל!“ מאַך איך. „אָבער ניט דיר צו העלפֿען, ס'הויבט זיך גאָר ניט אָן! כ'וועל דיר ברייננען אַ צו קורץ שפּענדעל, מיט וואָס דו ועסט גאָרנישט קענען מאַכען. וואַרט אַ ווײלע, כ'ברייננ עס גלייך!“

„נע, דאָס לוינט זיך דאָך ניט!“ האָב ער מיט אַמאָל געענטפֿערט.

ער לייגט אַריין די האַנד אין טאַש און נעהמט אַרויס אַ פֿערזשאַווערט מעסערל, מיט וועלכען ער הויבט אָן צו שאַרען. ער האַלט עס צווישען צוויי פינגער און שטרעקט עס אויס נאָך'ן פּופֿציגער. לאַנגזאַם און פֿאָר־זיכטיג פֿיהרט ער די מטבע ווייטער און ווייטער צו דער וואַנד און דער־נאָך אַרויף צום שפּאַלט צו.

ער איז זיכער אים שטאַנד געווען אויף אַזאַ אופן דעם פּופּציגער אַרויסצוקריגען פּון אונטען, דער קליינער חברה־מאַן איז געווען פּעסט ענטשלאָסען דערויף. פּול מיט פּערדרוס האָב איך געזעהן, אַז עס גיט זיך איהם ווירקליך איין, אַרויפּצובריינגען די מטבע ביז אויבען, און איך האָב געהערט ווי ער זאָגט:

„אַצונד וועט עס שוין ניט נעהמען לאַנג!"

כ'האָב זיך אומגעקוקט. אַ גאַנצער עולם איז געשטאַנען אַרום אונז און האָט זיך צוגעקוקט צו דעם אינגעל און צו מיר. האָב איך זיך מיט כעס אַ דרעה געטהאָן אויף'ן קנאַפּעל און בין מיר אַוועק מיין וועג.

. אָבער אין אַ שעה אַרום בין איך ווידער אַרויף מיט דער קאַרל יאָהאַנגאַס און האָב געזוכט דעם זעלבען אינגעל. ער איז אין ערגעץ ניט געווען צו זעהן. אין דער האַנד האָב איך געהאַלטען אַ צוויי קראָנען־שטיק און איהם אַרומגעזוכט אַ היבשע ווײַלע, כ'האָב זיך געוואָלט מיט איהם פּערגלייכען און איהם צוגעבען נאָך אַ פּאָר שילינג אויף אַ פּאָר האַנדשוה. נאַ—ער וואָלט זיך אפשר גאָר פּאַר דאָס געלט טאַבאַק געקויפּט אָדער, אויב ער איז פּון דעם רעכטען סאָרט, וואָלט ער עס פּילייכט גאָר פּער'שכור'ט; ס'איז אַן עבירה איהם עפּעס צו געבען.

מיט די דאָזיגע געדאַנקען בין איך אַוועק אַהיים.

נאָר היינט האָב איך ווידער געמוזט דיינקען וועגען דעם ציטונגסאינגעל. איך דערמאָן זיך אָן זיין קלעגליכען אָרים און אָן די פּאָר בלוטסטראָפּען אויף די דאַרע ביינדלאַך פּון זיין האַנד. און פּאַר די אויגען שטעהט זי מיר, זיין גאַנצע קליינע גנב'ישע געשטאַלט, בשעת ער איז געלעגען אויף'ן בויך אויף דער אייזערנער גראַטע און האָט אויסגעשטרעקט די צונג און די פּינגער נאָך די צוויי זילבער־שטיקלאַך.

א גאַנץ געוועהנליכע פֿליעג פֿון מיטלער גרויס.

אונזער בעקאַנטשאַפֿט האָט זיך אָנגעהויבען דערמיט, וואָס איינמאָל, בשעת איך בין געזעסען און געשריבען, איז זי אַריינגעפֿלויגען דורך מיין אָפֿענעם פֿענסטער צו מיר אין שטוב אַריין און האָט גענומען אַרומטאַנצען אַרום. מיין קאָפּ. אָט אַפֿנים דער שטאַרקער ריח פֿון ספּירט, מיט וואָס מיינע האָר זיינען געוועזן בענעצט, האָט איהר צוגעצויגען. איינמאָל נאָך׳ן אַנדערן האָב איך אויף איהר די האַנד אויפֿגעהויבען, אָבער ס׳זאָל איהר גאָר אָנהויבען אַרען. נו, האָב איך געכאַפּט די פּאַפּיר־שערעל צו איהר.

איך האָב, פֿערשטעהסט איהר מיך, אַ שער, איז זי גרויס און שעהן. וואָס טהו איך ניט מיט איהר? דאַרף איך רייניגען מיין פּיפּקע, איז די שער, דאָס פֿייער צושאַרען—די שער, און פֿאַר נויטה שלאָג איך מיט איהר אויך אָן די טשוועקעס אָן וואַנד. אין מיין געשיקטער האַנד איז די שער געוואָרען אַ מורא׳דיגע שטיק געוועהר. איך האָב זי אַ וואָרף געטהאָן עטליכע מאָל אין דער לופֿטען, און די פֿליעג איז אַוועקגעפֿלויגען.

אָבער אין אַ ווײַלע אַרום איז זי צוריקגעקומען און האָט זיך פֿון דאָס ניי גענומען צו איהר טאַנץ. ווער איך מן הסתם אין כעס, כאַפּ זיך אויף און רוק אָב דעם טיש ווייטער, צו דער טהיר צו. די פֿליעג איז ניט פֿויל און געהט מיר נאָך. טראַכט איך זיך: נו, כ׳וועל דיר שוין אָבטהאָן אַ שפּיצעל. און איך בין שטילערהייט אַוועק און אויסגעשווינקט דעם ספּירט פֿון מיינע האָר. האָט עס טאַקי געהאָלפֿען. מיט אַ פֿערטרויערטע מיענע האָט זיך די פֿליעג אַוועקגעזעצט אויף מיין לאָמפּ און זיך פֿון אָרט ניט געריהרט.

אַזוי איז אַריבער אַ היבשע ווײַלע. כ׳האָב ווייטער געשריבען און פֿאַרטיג געמאַכט אַ היבש ביסעל פֿון מיין אַרבייט. אָבער לאַנג האָט עס אַזוי ניט געקענט געהן. ס׳איז מיר געוואָרען אַביסעל מאַנאָטאָן, זיך שטענדיג צו בעגעגענען מיט דער פֿליעג, יעדעס מאָל ווען איך הויב נאָר די אויגען אויף. איך האָב זיך איינגעקוקט אין איהר; זי איז געוועזן אַ גאַנץ געוועהנליכע פֿליעג פֿון מיטעלער גרויס, פֿעסט געבויט מיט גרויע פֿליגעל. „גיב זיך אַ ריהר אַביסעל!" האָב איך געזאָגט. זי האָט זיך אָבער ניט געריהרט. „אַוועק פֿון דאַנעט!" מאַך איך צו איהר, אַ פֿאָך געבענדיג מיט דער האַנד. האָט זי זיך אויפֿגעהויבען אין דער לופֿטען, איז אַ

ווײלע אַרומגעפֿלױגען איבער'ן צימער און האָט זיך צוריק אַװעקגעזעצט אויף'ן לאָמפּ.

פֿון דער רגע הױבט זיך אײגענטליך אָן אונזער ריכטיגע בעקאַנטשאַפֿט. פֿאַר איהר שטאַנדהאַפֿטיגקײט, פֿאַר איהר עקשנות האָב איך געקראָגען דרך ארץ; װאָס זי װיל, דאָס װיל זי. זי האָט מיך אויך געריהרט מיט איהר אויסדרוק; דעם קאָפּ האָט זי געהאַלטען אָנגעבױגען אָן אַ זײט און האָט מיך אָנגעקוקט מיט אַ טרױעריגען בליק. אונזערע געפֿיהלען זײנען געװאָרען געגענזײטיג; זי האָט פֿערשטאַנען, אַז איך אינטערעסיר מיך אין איהר און האָט עס גוט אויסגענוצט; װאָס װײטער האָט זי זיך אַלץ גענומען מעהר רעכט און מעהר פֿרײהײט איבער מיר. שוין אַרום נאָכמיטאָג, בשעת איך האָב געװאָלט אַרױסגעהן אין גאַס, איז זי אַ בעלן געװען צוצופֿליהען צום טהיר און זיך סטאַרען מיר פֿערשטעלען דעם װעג.

אויף מאָרגען בין איך אויפֿגעשטאַנען צו דער געװעהנליכער צײט. אַז איך האָב געענדיגט מײן אָנבײסען און געװאָלט אַרײנגעהן אין צימער, זיך אַנידערזעצען אַרבײטען, טרעף איך מײן פֿליעג בײ דער טהיר. האָב איך איהר אָבגעגעבען איהר „גוט־מאָרגען". עטליכע מאָל האָט זי אַרומגעזומט איבער'ן שטוב און האָט זיך אַנידערגעזעצט אויף מײן שטוהל. דאָס איז בכלל ניט געװען מײן רצון און איך האָב דעם שטוהל געדאַרפֿט האָבען פֿאַר זיך. „אַװעק פֿון דאַנעט!" מאַך איך צו איהר. הױבט זי זיך אויף אויף עטליכע צאָל און לאָזט זיך װידער אַראָב אויף'ן שטוהל. זאָג איך צו איהר: „נו, זעץ איך זיך אַנידער!"—און איך האָב זיך טאַקי אַנידערגעזעצט. איז די פֿליעג אַװעקגעפֿלױגען און האָט זיך געזעצט בײ מיר אויף'ן פּאַפּיר.—„אַװעק!" זאָג איך. קײן ענטפֿער. בלאָז איך אויף איהר, אָבער זי װיל זיך פֿון אָרט ניט ריהרען. „נײן", מאַך איך צו איהר, „אַז אײנער װעט קײן שום אײנזעהעניש ניט האָבען מיט'ן צװײטענס פֿערלאַנג, קען עס לאַנג ניט אָנגעהן!" זי האָט זיך צוגעהערט צו מײנע רײד, האָט זיך פֿערטראַכט אַ װײלע, אָבער זי האָט דאָך בעשלאָסען, צו בלײבען זיצען. נו, האָב איך װידער געכאַפּט די פּאַפּיער־שערעל און זי אַ װאָרף געטהאָן אין דער לופֿטען. גראָד איז דאָס פֿענסטער אָפֿען געװען—דאָס איז מיר גאָר פֿון זינען אַרױס—און די פֿליעג איז אַרױסגעפֿלױגען.

אַ פּאָר שעה נאָכאַנאַנד איז זי געבליבען אויף דרױסען. איך בין די גאַנצע צײט אַרומגעגאַנגען איבער'ן צימער און האָב חרטה געהאַט, װאָס איך האָב זי אַלײן, מיט מײנע אײגענע הענד, אַרױסגעלאָזט. װאו קען זי ערגעץ זײן? װער װײסט װאָס מיט איהר האָט זיך געקענט מאַכען?! ענדליך האָב איך זיך אַנידערגעזעצט אויף מײן פּלאַץ און געהאַט בדעה װידער אָנהױבען אַרבײטען; אָבער פֿערשידענע פֿינסטערע געדאַנקען האָבען מיך געמוטשעט.

מיט אַמאָל איז די פֿליעג צוריקגעקומען, זי האָט מיטגעבראַכט עפּעס שמוציגעס מיט זיך אויף איינעם פֿון איהרע הינטערשטע פֿיסלאַך. „אָט אַפּנים דו ביסט אין מיסט־קאַסטען געווען, חיה'לע מיינס", רוף איך זיך אָב צו איהר, „פֿע!" אָבער איך האָב זיך פֿונדעסטוועגען געפֿרייט, וואָס זי איז צוריקגעקומען, און איך האָב ווידער פֿערמאַכט דאָס פֿענסטער. ווי לאָזט דו זיך דאָס אַרויס אויף אַזעלכע ווייטע נסיעות!" מאַך איך ווייטער צו איהר. קוקט זי מיך אָן, און ס'דוכט זיך מיר אויס, אַזוי ווי זי וואָלט זיך אַמוזירט און געענטפֿערט: „מילא בע!" אויף מיין פֿראַגע. אין מיין לעבענס־טאָג האָב איך נאָך ניט געזעהן אַ פֿליעג זאָל זיין אַזוי לוסטיג. דאָס איז מיר גראָד שטאַרק געפֿעלען; כ'האָב אויך געזאָגט „מילא בע!" און זיך צולאַכט פֿון גאַנצען האַרצען. „האַ—האַ, האָט מען נאָך ווען געזעהן אַזאַ פֿליעג?!" האָב איך געזאָגט. „קום אַקאָרשט אַהער, לאָמיך אויך דיך אַביסעל אַ קראַץ טהאָן אונטער דער מאָרדעטשקע, דו גנב'טע דו!"

פֿאַרנאַכט האָט זי ווידער אַמאָל פּרובירט איהר אַלטען שפּאַס און האָט מיר געוואָלט די טהיר פֿערשפּאַרען, כ'זאָל ניט קענען אַרויסגעהן. איך האָב אָנגעגורט מיינע מאַנסבילשע לענדען און איהר געוויזען, אַז איך בין בעל הבית. ס'איז טאַקי גאַנץ שעהן, אַז זי האָט מיך ליעב; אָבער מיך האַלטען יעדען אָווענד פֿערשפּאַרט אין שטוב, דאָס קען זי פֿונדעסוועגען ניט. און איך האָב זיך מיט געוואַלד דורכגעשפּאַרט פֿערביי איהר. כ'האָב געהערט, ווי בייז זי איז געווען, ווי זי האָט דאָרט אינעווייניג אָנגעגעבען מעשים, און איך האָב אַריינגעשריען צו איהר פֿון דרויסען: „נו יאָ, אַצונד וועסט דו שוין זעהן, ווי ביטער עס איז צו זיין אַליין, זיי געזונד, איצט קענסט דו דאָ בלייבען זיצען!"

שפּעטער, אין די ווייטערדיגע טעג, האָט מיר די קליינע מיסט־פֿליעג איינפֿאַך געטהאָן צום טויט. זיינען מענשען געקומען צו מיר צו גאַסט, איז זי געוואָרען אייפֿערזיכטיג און האָט זיי אַרויסגעיאָגט דורך איהרע מיאוס'ע שטיק. אַז איך פֿלעג איהר דערנאָך אויסריידען פֿאַר איהר שלעכ־טער אויפֿפֿיהרונג און פֿלעג זי וועלען דערפֿאַר אָננעהמען פֿאַר דער טשאָפּרינע, האָט זי זיך מיט אַזאַ אימפּעט אַ לאָז געטהאָן פֿון דער ערד אַרויף, צו דער סטעליע, אַז איך האָב געמיינט, זי ברעכט האַלז און נאַקען און מיר האָט אָנגעהויבען שווינדלען אין די אויגען דערפֿון. „העי, דו פֿאַלסט אַרונטער!" שריי איך צו איהר מיט אַלע קולות. אָבער מיין וואָרנונג איז געווען אַרויסגעוואָרפֿען. „נו, פֿון מיינעטוועגען קענסט דו בלייבען זיצען אויבען," מאַך איך און קעהר זיך אום מיט'ן רוקען צו איהר. דאָ איז זי אַראָבגעקומען. יאָ, אָבער דערמיט האָט זיך דער עסק ניט געענדיגט. אַז איך האָב זיך אויף איהר ניט געוואָלט אומקוקען, איז זי מיר דוקא אונטערגעפֿלויגען סאַמע אונטער דער נאָז און איז דערנאָך

אַראָבגעפֿאַלען מיט אַ קראַך גראָד אויף מיין מאַנוסקריפּט. דאָ האָט זי, אָנגעהויבען אַרומשפּאַצירען אַזוי פֿריי און אַזוי ברייט, אָקוראַט ווי ביי מיר אין שטוב וואָלט גאָר קיין זכר אפילו פֿון קיין פּאַפּיר־שערעל ניט געווען. מען מוז פּרוּבירען מיט איהר מיט גוטען, טראַכט איך זיך. און איך רוף זיך אָב צו איהר פֿריינדליך: „געה נישט אַרום דאָ, דו שמירסט זיך דאָך אוים מיט טינט; כ'מיין דאָך נור דיין טובה!" אָבער זי איז געבליבען טויב צו מיינע ווערטער. „כ'האָב דאָך דיר געזאָגט, זאָלסט ניט געהן אויף'ן פּאַפּיר!" האָב איך ווידערהאָלט; „ס'איז גראָב פּאַפּיר, קאָפּיע־פּאַפּיר, דו קענסט זיך נאָך איינטרעטען דיגע שטיקלאַך אין די פֿים." אָבער ניין, זי האָט ווינציג וואָס מורא דערפֿאַר. „האָט מען שוין אַמאָל געזעהן אַזאַ'ן איינגעשפּאַרטע בריאה!" האָב איך זיך צושריען מיט כעס; „וואָס זשע! דאָס פּאַפּיר איז אפשר ניט שפּליטערדיג?" ניין, זי הויבט ניט אָן טראַכטען אפילו, אַז ס'איז שפּליטערדיג. „נו, ווי דו ווילסט זיך," מאַך איך; „כ'נעהם מיר אַן אַנדער בויגען." אָבער ווי איך האָב נאָר גענומען אַן אַנדער בויגען, איז זי זיך אַוועק.

ס'זיינען אַריבער טעג און וואָכען. מיר האָבען זיך צוגעוועהנט איינס צום צווייטען; מיר האָבען געאַרבייט אינאיינעם אויף פֿערשיעדענע בויגען פּאַפּיר און זיך געטהיילט מיט פֿרייד און לייד. זי האָט געהאַט אַסך מורא'דיגע קאַפּריזען, אָבער איך האָב זיי דערטראָגען. זי האָט מיר קלאָהר און דייטליך צו פֿערשטעהן געגעבען, אַז זי קען ניט ליידען קיין צוגווינד און דעריבער האָב איך געהאַלטען טהיר און פֿענסטער פֿערשלאָסען. אָבער דאָך פֿלעגט איהר אַמאָל איינפֿאַלען אַ משוגעת, זיך אַראָבצולאָזען פֿון דער סאַמע סטעליע גלייך אויף אַ שויב פֿון'ם פֿערשלאָסענעם פֿענסטער מיט אַזאַ שטורם, אַזוי ווי זי וואָלט די אָרעמע שויב געוואָלט צושמעטערן אויף פּיצלאַך. „אויב דו האָסט וואָס צו טהאָן אויף דרויסען," מאַך איך צו איהר, „טאָ זיי זשע מוחל און געה דורך דאַנעט". און איך האָב איהר געעפֿענט די טהיר. ניין, דורך דאַנעט, ווייזט אויס, וויל זי בשום אופן ניט אַרויסגעהן, כאָטש גיב איהר אַ קריינק. „ווילסט דו אַרויסגעהן אָדער ווילסט דו ניט אַרויסגעהן?" האָב איך געפֿרעגט, „איינס, צוויי, דריי!" קיין ענטפֿער. האָב איך צוריקפֿערקלאַפּט די טהיר מיט אַ קראַך.

אָבער איך האָב באַלד געמוזט הרטה האָבען אויף מיין צאָרן.

איינמאָל איז די פֿליעג אַוועק. זי האָט אָבגעטשאַטשעוועט אין אַ אינדער־פֿריה, אַז דאָס דיענסט־מיידעל איז אַריין אין שטוב, און האָט זיך אַרויסגעמאַכט דורך דער טהיר. איך האָב פֿערשטאַנען, אַז זי האָט זיך דאָס נוקם געווען אָן מיר, און איך האָב אַ לאַנגע צייט געטראַכט און געטראַכט, וואָס מען הויבט דאָ אָן צו טהאָן. דערנאָך בין איך אַרויס אין הויף און האָב אין דער הויך אויסגעשריען, אַז פֿון מיינעטוועגען קען

זי זיך געהן וואו זי וויל, געזונטערהייט, איך דאַרף זי מעהר ניט האָבען. ס'האָט גאָר נישט געהאָלפֿען, כ'האָב זי ניט געקענט צו ציהען, און מיר האָט זיך שטאַרק געביינקט נאָך דער פֿליעג. כ'האָב אויפֿגעעפֿענט אַלץ, וואָס האָט נור געקענט געעפֿענט ווערן ביי מיר אין הויז, און מיין מאַנוסקריפּט האָב איך אַרויסגעלייגט אין פֿענסטער, וואו עס איז געווען אין סכנה פֿעררעגענט און צוריסען צו ווערען פֿון ווינד; זאָל זי זעהן, אַז פֿאַר איהר איז קיין זאַך ניט צו טהייער, און אַז זי קען אויף אַלצדינג שפּאַצירען וויפֿיעל איהר האַרץ גלוסט. כ'האָב זיך נאָכגעפֿראגט ביי מיין בעל הבית'טע אויף דער פֿליעג, כ'האָב ווידער אָנגעגאָסען אַ גאַנצע מאַסע מיט ספּירט אויף מיינע האָר, און גערופֿען האָב איך איהר, און מיט אַלע שעהנע נעמען האָב איך איהר בעטיטעלט: מיין בעסטע פֿריינדין, מיין הויף־פֿליעג, כדי איהר צו געפֿעלען — אָבער אומזיסט.

ענדליך, אויף מאָרגען פֿאַרמיטאָג איז זי צוריקגעקומען. אָבער ניט אַליין איז געקומען, זי האָט זי זיך מיטגעבראַכט אַ ליעבהאָבער פֿון גאַס. פֿון גרויס שמחה, וואָס איך זעה זי ווידער אַמאָל ביי מיר, האָב איך איהר אַלצדינג מוחל געווען און אַ צייט לאַנג בין איך אויך צו איהר ליובאָווניק אפילו געווען גוט און פֿריינדליך. אָבער וואָס צופֿיעל, איז צופֿיעל. אַלצדינג האָט אַ גרענעץ. מילא, האָבען זיי זיך ראשית כל אַני־דערגעזעצט און גענומען איבערוואַרפֿען זיך מיט בליקען און זיך רייבען איין קערפּער אָן צווייטען. אָבער פּלוצלינג האָט זיך דער געליעבטער אויף איהר אַ וואָרף געטהאָן אויף אַזאַ אופן, אַז איך בין רויט געוואָרען פֿאַר חרפּה. „וואָס טהוט איהר דאָ פֿאַר מענשען אין די אויגען?!" האָב איך זיך אָבגערופֿען און זי גוט אויסגעזידעלט: „ניטאָ זיך וואָס איבער־צונעהמען מיט אַזאַ אויפֿפֿיהרונג!"

דערויף האָט זי שטאַרק פֿעראיבעל געהאַט. זי האָט פֿערוואָרפֿען דעם קאָפּ אַהינטער און מיר געגעבען צו פֿערשטעהן, אַז איך רייד נאָר אַזוי, מהמת איך בין אייפֿערזיכטיג. „איך אייפֿערזיכטיג!" האָב איך אַ פֿייף געטהאָן; „אייפֿערזיכטיג אויף דעם דאָ! ניין, הערסט דו?" אָבער זי האָט דעם קאָפּ נאָך מעהר פֿערוואָרפֿען אויף הינטען און נאָך אַמאָל איבער־גע'חזר'ט דאָס זעלביגע. דאָ אָבער האָב איך זיך אויפֿגעהויבען פֿון מיין פּלאַץ און געזאָגט: „מיט דיר וועל איך זיך ניט שלאָגען. דאָס שטעהט פּשוט ניט אָן מיין ריטער־געפֿיהל; אָבער שיק מיר נור אַרויס דעם געמיינעם ליובאָווניק דיינעם. מיט איהם וועל איך זיך שוין יאַקאָש איס־פּראַווען!" און איך האָב אַ כאַפּ געטהאָן די פּאַפּיר־שערעל אין דער האַנד.

נו, האָבען זיי אָנגעהויבען חוזק מאַכען פֿון מיר. זיי זיינען זיך געזעסען דאָרט, ביים ברעג טיש, און שיער ניט צושפּרונגען געוואָרען פֿון געלעכטער. אַזוי ווי זיי וואָלטען זאָגען: „האַ, האַ, קיין גרעסערער פּאַפּיר־

שערעל האָסט דו שוין ניט, נאָך אַ גרעסערע פּאַפּיר־שערעל אײדער די ?!"

— „כ'וועל אײך װײזען, אַז דאָס געװעהר שפּיעלט דאָ קײן גרױסע ראָליע ניט," האָב איך געענטפֿערט. „מיט אַ פּראָסטע, אױסגעדאַרטע לינײקע וועל איך מיט דעם בחור לערנען דרך ארץ." און איך האָב אַ פּאָך געטהאָן מיט דער לינײקע. האָבען זײ זיך נאָך שטאַרקער צולאַכט און האָבען אַרױסגעװיזען גאַנץ אָפֿען זײער פֿעראַכטונג צו מיר. „וואָס װילט איהר שוין װײטער טהאָן?" האָב איך זיך צובײזערט אויף זײ. אָבער זײ האָבען זיך גאָרניט אומגעקוקט אויף מיר. מיט עזות'דיגע מיענעס האָבען זײ זיך אַ לאָז געטהאָן אײנע אַנטקעגען די אַנדערע און האָבען שוין געהאַט בדעה זיך אַרײנװאַרפֿען אײנער אין צװײטענס אָרעמס. „איהר װעט עס ניט טהאָן!" האָב איך אַ געשרײ געטהאָן אויף זײ. אָבער זײ האָבען עס פֿאָרט געטהאָן, גראָד מיר אין די אויגען. דאָ האָט שוין מײן געדולד געפּלאַצט. כ'האָב אויפֿגעהויבען די לינײקע און זי געלאָזט אַראָבפֿאַלען, װי אַ בלײַ. עפּעס איז צוקװעטשט געװאָרען; עפּעס האָט געפּלאָסען פֿון דער לינײקע. מײן גוט געציעלטער קלאַפּ האָט זײ בײדען דער'הרג'עט.

אַזוי האָט זיך געענדיגט די דאָזיגע בעקאַנטשאַפֿט...

ס'איז נור געװען אַ קלײנע, געװעהנליכע פֿליעג מיט גראָע פֿליגלען. און ס'איז גאָרנישט בעזאָנדערעס געװען אין איהר. אָבער זי האָט מיר פֿערשאַפֿט מעהר װי אײן לוסטיגען מאָמענט, כל זמן זי האָט געלעבט.

צאבעאוס.

I.

טיעפּסטער פֿריעדען איז אויסגעגאָסען איבער דער סטעפּע. גאַנצע מײלען־װײט זעהט מען ניט קײן בױמער און קײן הײזער, נור װײץ און גרינע גראָז, אַזױ װײט װי דאָס אױג קען דערגרײכען. װײט, העט װײט זעהט מען פֿערד און מענשען בײ דער אַרבײט, אַזױ ניט־קענטיג און אַזױ קלײן, אַז זײ װײזען אױס װי פֿליעגען; דאָס זײנען די שניטער, װעלכע זיצען אױף זײערע מאַשינען און שנײדען אָב דאָס גראָז קופּות־װײז. דער אײנציגער גערױש, װאָס מען הערט, איז דאָס סװישטשען פֿון די הײשריקען, נאָר אַמאָל מאַכט זיך, אַז עס קומט אױך אַן אַנדער גערױש צום אױער—דאָס קלאַפּען פֿון די שנײד־מאַשינען אונטען בײם האָריזאָנט. צײטענװײז הערט מען אָט דעם גערױש גאַנץ נאָהענט לעבען זיך.

ס'איז די בילִיבאָרי־פֿאַרם. זי ליגט גאַנץ אלײן װײט אין װעסט־אַמעריקאַ, אָהן שכנים, אָהן װאָס פֿאַר עס איז פֿערבינדונג מיט דער װעלט, און ס'איז עטליכע טאָג גאַנג ביז צום נעכסטען שטעדטעל אין דער סטעפּע. די הײזער פֿון דער פֿאַרם זעהען פֿון װײטען אױס אַזױ װי קלײנע פֿעלזען־שטײנער, װעלכע הױבען זיך אױף פֿון דעם אונגעהײער גרױסען ים מיט זאַנגען.

װינטער־צײט איז די פֿאַרם ניט בעװאױנט, אָבער פֿון פֿריהלינג ביז שפּעט אין אָקטאָבער זײנען דאָרט פֿאַרהאַן עטליכע און זיבעציג מאַן, װאָס זײנען בעשעפֿטיגט בײ די תבואה.

דרײ מענער אַרבײטען אין קיך, דער קעכער און זײנע צװײ העלפֿער, און אין שטאַל שטעהען צװאַנציג עזלען אַחוץ די סך פֿערד; אָבער ניטאָ קײן פֿרױ, ניט אײן אײנציגע פֿרױ אין דער בילִיבאָרי־פֿאַרם.

די זונן ברענט מיט 102 גראַד פֿאַהרענהײט. הימעל און ערד ציטערן אין דער דאָזיגער היץ, און דאָס מינדעסטע װינטעלע קיהלט ניט אָב די לופֿט. װי אַ בלאָטיגער זומפּ פֿון פֿײער זעהט די זונן אױס.

אױך אַרום די הײזער איז אַלעס שטיל, נאָר פֿון דעם גרױסען, מיט שפּענדלאַך־בעדעקטען שטאַל, װאָס װערט בענוצט אַלס קיך און עסס־צימער, הערט מען די קולות און די טריט פֿון'ם קאָך מיט זײנע בײדע

העלפּער, וועלכע זיינען שטאַרק פּערסמייעט און פּערנומען ביי זייער אַרבייט. זיי הייצען אונטער די גרויסע אויוועגס מיט גראָז, און דער רויך וואָס געהט אַרויס פון קוימען איז אויסגעמישט מיט פונקען און פלאַמען. אַז דאָס עסען איז פאַרטיג, ווערט עס אַרויסגעטראָגען אין צינק-בלעכען און אַרויפגעשטעלט אויף וועגען. דאַן שפּאַנט מען איין די עזלען, און די דריי מענער פאָהרען אַרויס מיט׳ן עסען אויף דער סטעפּע.

דער קאָך איז אַ דיקער אירלענדער, פערציג יאָהר אַלט, מיט גראָע האָר און מיט אַ סאָלדאַטסקען אויסזעהן. ער געהט האַלב נאַקעט, זיין העמד איז אָפען, און זיין ברוסט-קאַסטען זעהט אויס ווי אַ מיהל-שטיין. אַלע רופען איהם „פאָלי", מחמת אויף׳ן געזיכט סאַמעוועט ער זיך אין אַ פּאָפּעגאַי.*)

דער קאָך איז געווען אַ סאָלדאַט ערגעץ אין אַ קאַזאַרמע אונטען אין זיעד־אַמעריקאַ; ער האָט אַ ליטעראַרישע נשמה און קען לייענען. דער־פאַר האָט ער מיט זיך אויף דער פאַרם מיטגענומען אַ לייעדער־בוך און אַחוץ דעם אַן אַלטע נומער פון אַ צייטונג. אָט די טהייערע זאַכען אָנצוריהרען, ערלויבט ער קיינעם ניט פון די פעלד־אַרבייטער; זיי ליגען ביי איהם אויף אַ פּאָליצע אין קיך, כדי זיי צו האָבען ביי דער האַנד אין די פרייע מינוטען זיינע. און ער בענוצט זיי מיט גרויס חשק.

אָבער צאַכעאוס, דער אָרעמער לאַנדסמאַן זיינער, וועלכער איז כמעט בלינד און טראָגט ברילען, האָט אַמאָל גאָר פּשוט אַרונטערגענומען די צייטונג פון פּאָליצע, אום דעריין צו לעזען. ס׳האָט קיין זינן ניט געהאַט צו געבען צאַכעאוס׳ן אַ געוועהנליכעם בוך, די קליינע אותיות פלעגען פערשווימען אַזוי ווי אין אַ טומאַן פאַר זיינע אויגען; דערפאַר אָבער האָט ער זעהר שטאַרק הנאה געהאַט צו האַלטען דעם קאָך׳ס צייטונג אין דער האַנד און פערברייגגען אַביסעל די צייט ביי די גרויסע שריפט פון די אַנאָנסען. אָבער דער קאָך האָט תיכף דערזעהן, אַז זיין אוצר איז ניטאָ, האָט ער אויפגעזוכט צאַכעאוס׳ן אין זיין בעט און האָט אַ ריס געטהאָן די צייטונג צו זיך. און עס איז געוואָרען אַ מורא׳דיגע מחלוקה צווישען די דאָזיגע ביידע מענער, אַ שטאַרקער און לעכערליכער וואָרט־שטרייט.

דער קאָך האָט אָנגערופען צאַכעאוס׳ן שוואַרץ־האָריגער רויבער און הונד. ער האָט איהם געטייטעלט מיט די פינגער און געפרעגט, צי האָט ער אין זיין לעבענס־טאָג אַ סאָלדאַט געזעהן, און צי ווייסט ער וואָס אין אַ קאַזאַרמע טהוט זיך. ניין, דאָס ווייסט ער ניט! אָבער אויב אַזוי, טאָ זאָל ער בעסער זיך היטען די ביינער, וויים גאָט, ער זאָל זיך די ביינער

*) אין די ענגליש-שפּרעכענדע לענדער רופט מען יעדע פּאָפּעגאַי מיט דעם נאָמען „פּאָלי".

היטען! און ס'מויל זאָל ער האַלטען! וואָס פֿערדיענט ער אַ חודש? ער האָט אפשר הייזער אין וואַשינגטאָן, צי האָט זיך זיין קוה נעכטען געקעלבט?

אויף דאָס אַלעס האָט צאַבעאוס גאָרנישט געענטפֿערט; אָבער ער האָט דעם קאָך בעשולדיגט, אַז ער קאָכט רויהעס עסען און מאַכט ברויט־פודדינג מיט פֿליעגען. „געה צום טייוועל מיט דיין ציישונג אין איינעם!" ער, צאַבעאוס, איז אַן עהר־ליבער מאַן, ער וואָלט דאָס בלאַט אַוועקגעלעגט צוריק אויף'ן פּלאַץ, נאָכדעם ווי ער וואָלט אַביסעל שטודירט דערין. „וואָס שטעהסט דו דאָ און שפּייסט אויף דער ערד, דו פֿאַרשיווער הונד!!"

און צאַבעאוס'ס בלינדע אויגען זיינען געשטאַנען אַזוי ווי צוויי האַרטע שטאָלענע קוילען אין דעם צאָרנדיגען געזיכט.

אָבער זינט יענעם טאָג הערשט אַן אייביגע שנאה צווישען די ביידע לאַנדסלייט. — —

די וועגען מיט'ן עסען טהיילען זיך פֿונאַנדער איבער'ן גרויסען פֿעלד און שפּייזען יעדער איינער זיינע פֿינף און צוואַנציג מאַן. די אַרבייטער קומען צולויפֿען פֿון אַלע זייטען, כאַפּען עפּעס עסען און וואַרפֿען זיך אונטער די וועגען און אונטער די עזלען, כדי צו האָבען אַ ברעקעל שאָטען בשעת דער מאָהלצייט. נאָך צעהן מינוטען צייט בלייבט שוין פֿון'ם עסען מעהר קיין זכר ניט. דער אויפֿזעהער זיצט שוין ווידער אויף'ן פֿערד און טרייבט דעם עולם ווידער צו דער אַרבייט, און די פּראָוויאַנט־וועגען פֿאָהרען צוריק אין דער פֿאַרם.

אָבער בשעת דעם קאָך'ס העלפֿער וואַשען אָב און רייניגען אוים די געפֿעס נאָך דער מאָהלצייט, זיצט זיך פֿאָלי אַליין אויף דרויסען אין שאָטען הינטער'ן הויז און לייענט שוין צום טויזענדסטען מאָל זיינע גערדיכטע און זעלנערשע ליעדעלאַך אין דעם טייערן בוך, וואָס ער האָט מיטגעבראַכט מיט זיך פֿון דער קאַזאַרמע. און דאָ איז פֿאָלי ווידער סאָלדאַט.

II.

אָבענד־צייט, ווען עס הויבט אַן ווערן פֿינסטערלאַך, שלעפּען זיך זיעבען היי־וועגען לאַנגזאַם מיט דער אַרבייטער־מחנה צוריק פֿון פֿעלד אַהיים. דאָס רוב פֿון זיי וואַשען זיך אָב די הענד דרויסען אויף'ן הויף, איידער זיי געהען אַריין עסען זייער נאַכט־מאָהל, עטליכע פֿון זיי קעמען זיך אויך אוים די האָר זייערע. אַלע נאַציאָנען און אַ היבשע ביסעל ראַסען זיינען דאָרט פֿערטרעטען, פֿאַרהאַן דאָרט יונגערע און עלטערע מענשען, עמיגראַנטען פֿון אייראָפּאַ און געבוירענע אַמעריקאַנישע טרעמפּס, אַלע זיינען זיי מעהר אָדער ווייניגער נע ונד'ניקעס און פֿעראונגליקטע,

פערשפּיעלטע לעבענס. די רייכערע פון דער באַנדע טראָגען יעדער איינער אַ רעוואָלווער אין דער הינטערשטער קעשענע. דאָס עסען ווערט געוועהנליך אָבגעכאַפּט אין גרויס איילעניש, און קיינער רעדט דערביי קיין וואָרט ניט אויס. די עטליכע צעהנדליג מענשען האָבען דורך אַרץ פאַר דעם אויפזעהער, וועלכער נעהמט אַליין אָנטהייל אין דער מאָהלצייט און גיט אכטונג, אַלעס זאָל צוגעהן אין אָרדנונג. און אַז די מאָהלצייט איז צו ענד, געהט דער גאַנצער עולם תיכף שלאָפען. — — —

היינט אָבער האָט צאַבעאוס געוואָלט אויסוואַשען זיין העמד. ס'איז שוין אַזוי האַרט, אַזוי איינגערדאַרט געוואָרען פון שוויס, אַז ס'האָט איהם איינפּאַך געשווידערט איבער'ן גאַנצען לייב אין רעכטען מיטען טאָג, ווען די זונן האָט גע'שרפה'ט אויף זיין רוקען.

ס'איז געווען אַ פינסטערער אָבענד, אַלע זיינען שוין אַריין שלאָפען. פון דעם גרויסען שלאָף־שטאַל האָט זיך בלויז געהערט אַ פערדריקטעס מורמלען אין דער נאַכט אַרויס.

צאַבעאוס איז צוגעגאַנגען צו דער וואַנד פון קיך, וואו עס זיינען געשטאַנען עטליכע בלעכען מיט וואַסער. ס'איז געווען דעם קאָך'ס וואַסער, וואָס ער האָט אָנגעקליבען אין פערלויף פון די רעגען־טעג, מחמת דאָס וואַסער אין ביליבאַרי איז געווען צו געדיכט און האָט געהאַט צופיעל קאַלך אין זיך, אַזוי אַז עס האָט ניט געטויגט צום וואַשען.

צאַבעאוס האָט גענומען איינס פון די בלעכען, האָט אויסגעטהאָן זיין העמד און עס אָנגעהויבען רייבען דעריין. דער אָבענד איז געווען שטיל און קאַלט, ס'האָט איהם גענומען פריערען ווי געהעריג איז, אָבער דאָס העמד האָט געמוזט ריין ווערן, און ער האָט זיך שטילערהייט צוגעפּייפט, כדי זיך אַביסעל צו דערמונטערן.

מיט אַמאָל האָט דער קאָך אָן עפען געטהאָן די טהיר פון קיך. ער האָט געהאַלטען אַ לאָמפּ אין דער האַנד, און אַ ברייטער ליכט־שטראַהל איז געפאַלען אויף צאַבעאוס'ן.

„אַהאַ!" האָט זיך דער קאָך אָבגערופען און איז אַרויס אויף דרויסען.

ער האָט אַנידערגעשטעלט דעם לאָמפּ אויף די טרעפ, איז גלייך צוגעגאַנגען צו צאַבעאוס'ן און האָט איהם אַ פרעג געטהאָן: „ווער האָט דיר געגעבען דאָס וואַסער?"

„כ'האָב עס גענומען," האָט צאַבעאוס געענטפערט.

„ס'איז מיין וואַסער!" האָט זיך פּאַלי צושריען אויף'ן קול. „דו, פאַרשווער שקלאַף, האָסט עס גענומען, דו ליגנער, דו גנב, דו הונד!"

צאַבעאוס האָט אויף דאָס אַלעס גאָרנישט געענטפערט, ער האָט נור פון דאָס ניי אָנגעהויבען ווידערהאָלען זיינע בעשולדיגונגען מכח די פליגען אין פודינג.

דער ליאַרם, וואָס די ביידע האָבען אָנגעמאַכט, האָט אַרויסגעשלעפּט

דעם עולם פֿון די געלעגערס, זיי זיינען געשטאַנען קופּקעס־ווייז און האָבען געפּראָרען און זיך צוגעהערט מיט דעם גרעסטען אינטערעס צו דער מחלוקה.

פּאָלי האָט זיי אַנטקעגען געשריען: „וואָס זאָגט איהר פּאָרט צו דעם שוויין דאָ? מיין אייגענעם וואַסער!"

„נעהם זיך דיר דיין וואַסער," האָט צאַבעאוס געזאָגט און בשעת מעשה אומגעוואָרפֿען דאָס בלעך. „איך האָב עס בענוצט!"

דער קאָך האָט איהם אונטערגעשטעלט דעם קולאַק אונטער די אויגען און געפֿרעגט; „דו זעהסט דאָס?"

„יאָ", האָט צאַבעאוס געענטפֿערט.

„כ'וועל עס דיר געבען צו פֿערזוכען!"

„סמייען זאָלסט דו עס נור!"

פלוצלינג האָבען זיך געהערט אַ פּאָר שנעלע קלעפּ, וועלכע זיינען געגעבען און טאַקי אין דערזעלבער רגע צוריק געצאָהלט געוואָרען. די צושויער האָבען אַרויסגעלאָזט איין געשריי נאָך'ן אַנדערן, אַלס אויסדרוק פֿון פֿערגניגען.

אָבער צאַבעוס האָט לאַנג ניט געקענט אויסהאַלטען.

דער בלינדער, קורצער אירלענדער איז געווען בייז ווי אַ טיגער, אָבער די אָרעמס זיינע זיינען געווען צו קורץ, עפּעס צו טהאָן געגען דעם קאָך. ענדליך האָט ער זיך איבערגעדרעהט אָן אַ זייט, אַ דריי, פֿיער טריט איבער'ן פּלאַץ און דערנאָך איז ער אַנידערגעפֿאַלען אויף דער ערד.

דער קאָך האָט זיך געווענדעט צום עולם:

„נו יאָ, אַצינד ליגט ער אַלזאָ! לאָזט איהם ליגען! אַ סאָלדאַט האָט איהם גע'הרג'עט!"

„כ'מיין, ער איז טויט!" רופֿט זיך אָב אימיצער פֿון די צושויער.

דער קאָך האָט אַ ציה געטהאָן מיט די אַקסלען.

„פֿון מיינעטוועגען!" האָט ער געענטפֿערט מיט שטאָלץ. און ער פֿיהלט זיך ווי אַ גרויסער זיעגער פֿאַר זיינע צושויער, ער פֿערוואַרפֿט דעם קאָפּ אויף הינטען און ווערט ליטעראַריש: „דער טייוועל זאָל איהם כאַפּען", מאַכט ער. „לאָזט איהם נור ליגען! וואָס זשע, ער איז אפשר דער אַמעריקאַנער דניאל וועבסטער? קומט אַהער און וויל מיך לערנען ווי אַזוי פודינג צו קאָכען, מיך, וואָס איך האָב פֿאַר גענעראַלען געקאָכט! וואָס זשע, ער איז אפשר דער בעל הבית פֿון דער סטעפּע? פֿרעג איך".

און אַלע האָבען בעוואונדערט פּאָלי'ס רעדע.

מיט אַמאָל האָט זיך צאַבעאוס אויפֿגעהויבען פֿון דער ערד און אָקוראַט אַזוי פֿערביסען, אַזוי צו להכעיס'דיג ווי פֿריהער האָט ער געזאָגט:

קום אַקאָרשט אַהער, דו טרוס דו!"

דער עולם האָט אַרויסגעלאָזט אַ געשריי פֿון ענטציקונג, אָבער דער

קאָך האָט בלויז אַ שמייכעל געטהאָן מיט אַ מיענע פֿון רחמנות און געזאָגט: „דומהייטען! כ'קען זיך דאָך פונקט אַזוי גוט שלאָגען מיט אָט דעם לאָמפּ דאָ!"

דאָס זאָגענדיג האָט ער גענומען דעם לאָמפּ און איז לאַנגזאַם אַריין צוריק אין קיך.

ס'איז געוואָרען פֿינסטער אויף דעם פלאַץ, און דער עולם איז אַריין צוריק שלאָפֿען. צאַבעאוס האָט גענומען זיין העמד, עס גוט אויסגעדרעהט און עס אָנגעטהאָן. דערנאָך האָט ער זיך אויך אַריינגעשלעפּט אין שלאָפֿשטאַל, אום זיין געלעגער אויפֿצוזוכען און זיך לייגען אָברוהען.

III.

אויף מאָרגען ליגט צאַבאוס אויף די קניע אין דרויסען אויף'ן פֿעלד אין גראָז און שמירט אוים זיין מאַשין מיט עהל. די זונן איז היינט פונקט אַזוי שאַרף און שרפה'נדיג ווי אימער און די אויגען זיינע פֿערלויפֿען איהם מיט שוויים אונטער זיינע ברילען. מיט אַמאָל מאַכט דאָס פֿערד אַ פאָר שפּאַן פֿאָרווערטס, ס'האָט זיך אפשר פֿאַר וואָס עס איז דערשראָקען אָדער אַ פֿליגעלע האָט איהם אַ בים געטהאָן. צאַבעאוס גיט אַ מורא'דיגען געשריי און כאַפּט זיך אויף מיט אַ שפרונג פֿון דער ערד. אין אַ מינוט אדום הויבט ער אָן וואַרפֿען די לינקע האַנד אַהין און אַהער אין דער לופֿטען און געהט מיט האַסטיגע טריט אַרויף און אַראָב.

אַ מאַן, וועלכער פֿאָהרט ניט ווייט פֿון דאָרט אויף אַ היי־וואָגען, שטעלט אָב זיין פֿערד און פֿרעגט: „וואָס איז אַזוינס געשעהן?"

צאַבעאוס ענטפֿערט: „קום אַהער אַ רגע און העלף מיר".

אַז דער מאַן קומט צו, ווייזט איהם צאַבעאוס אַ בלוטיגע האַנד און זאָגט: „כ'האָב זיך אָבגעשניטען אַ פֿינגער, ס'איז אָקאָרשט געשעהן. זוך מיר אויף דעם פֿינגער, איך זעה אַזוי שלעכט!"

דער מאַן נעהמט זוכען דעם פֿינגער און געפֿינט איהם אין גראָז. עס זיינען געווען צוויי גליעדער פֿון פֿינגער. ער האָט שוין אָנגעהויבען אָבשטאַרבען און האָט אויסגעזעהן ווי אַ קליינער בר־מינן.

צאַבעאוס נעהמט דעם פֿינגער אין דער האַנד, קוקט איהם אָן און זאָגט: „יאָ, דאָס איז ער. וואַרט אַ רגע, האַלט איהם אַקאָרשט צו! צאַבעאוס ציהט אַרויס זיין העמד און רייסט דערפֿון אָב צוויי פּאַסען; מיט איינעם פֿערבינדט ער זיך די האַנד, אין דעם אַנדערן וויקעלט ער איין דעם אָבגעשניטענעם פֿינגער און לייגט איהם אַריין אין קעשענע. דערנאָך דאַנקט ער דעם קאַמעראַד פֿאַר דער הילף, וואָס ער האָט איהם געגעבען, און זעצט זיך צוריק אַרויף אויף דער מאַשין.—ער האַלט כמעט אוים ביז אָוועגד־צייט. אַז דער אויפֿזעהער האָט געהערט וואָס מיט איהם

האָט געטראָפֿען, האָט ער איהם גוט אויסגעזידעלט און איהם אָבגעשיקט צוריק אויף דער פֿאַרם.

דאָס ערשטע, וואָס צאַכעאוס האָט געטהאָן, איז געווען צו בעהאַלטען דעם אָבגעשניטענעם פֿינגער. קיין ספּירט האָט ער ניט געהאַט, האָט ער אַריינגעגאָסען מאַשין־עהל אין אַ פֿלאַש, אַריינגעלייגט דאָרט דעם פֿינגער און פֿערשטאָפּט דאָס העלזעל פֿעסט מיט אַ קאָרקע. די פֿלאַש האָט ער אַוועקגעלייגט אונטער'ן מאַטראַץ אין זיין בעטעל.

אַ גאַנצע וואָך איז ער געבליבען אין דערהיים; די האַנד האָט איהם אָנגעהויבען שטאַרק וועה טהאָן און ער האָט זי געמוזט האַלטען טאָג און נאַכט אויף אַן אָרט, ניט אַ ריהר טהאָן מיט איהר; ער האָט זיך געקלאַפּט אין קאָפּ פֿאַר פֿערדרוס, אַ פֿיבער האָט דורכגענומען דעם גאַנצען קערפּער זיינעם און ער איז געלעגען און געליטען און זיך אַליין געגריזשעט איבער דעם, וואָס האָט איהם געטראָפֿען. אַזאַ מין אונטהעטיגקייט האָט ער נאָך קיין מאָל ניט געהאַט דורכצומאַכען, ניט אַמאָל מיט עטליכע יאָהר צוריק, בעת די מינע האָט עקספּלאָדירט און זיינע אויגען זיינען קאַליע געוואָרען.

און אַ צוגאָב צו זיינע צרות איז געווען דער קאָך פּאָלי. ער פֿלעגט איהם אַליין צוברייננגען דאָס עסען צום בעט און דערביי פֿלעגט ער זיך בענוצען מיט דער געלעגענהייט זיך צו רייצען מיט דעם פֿערוואונדעטען. דיביידע דם־שונאים פֿלעגען זיך בעת מעשה אַריינלאָזען אין אַ מורא'דיגען ווערטער־שטרייט, און מעהר ווי איינמאָל פֿלעגט צאַכעאוס זיך מוזען אומקעהרען מיט'ן פּנים צו דער וואַנד און שטילערהייט פֿערבייסען מיט די צייהן, ווייל ער האָט גאָרנישט געקענט טהאָן אַנטקעגען דעם רשע.

ענדליך זיינען זיי געקומען אין פֿע־בייגעגאַנגען, די שמערצליכע טעג און נעכט, געקומען און פֿערבייגעגאַנגען מיט אַן אונערטרעגליכער לאַנגזאַמקייט. אַזוי גיך ווי ס'איז איהם נאָר מעגליך געווען, האָט צאַכעאוס אָנגעהויבען זיך אויפֿזעצען אַביסעל ביי זיך אויף'ן בעטעל, און ביי־טאָג, בעת ס'איז געווען שטאַרק הייס, האָט ער געהאַלטען אָפֿען די טהיר, וואָס האָט אַרויסגעפֿיה־ט צו דער סטעפּע און צום הימעל. אָפֿטמאָל איז ער אַזוי געזעסען מיט אַן אָפֿענעם מויל און זיך צוגעהערט צו דעם טאָן פֿון די שנייד־מאַשינען העט, העט ווייט, און דערנאָך פֿלעגט ער זיך צורידען אויף'ן קול מיט זיינע פֿערד, אָקוראַט ווי ער וואָלט זיי געהאַט לעבען זיך.

אָבער פּאָלי דער רשע, פּאָלי דער כיטראַק האָט איהם נאָך אַ צט אויך ניט צורוה געלאָזט. ער פֿלעגט קומען און איהם צוקלאַפּען די טהיר, מיט אַן אויסרייד, אַז עס ציהט, ס'ציהט געפֿעהרליך, און ער איז ניט מחויב איינצושטעלען זיין געזונד און זיין אין צוג. דאַן פֿלעגט צאַכעאוס זיך אַרויסקייקלען פֿון בעט, אויסער זיך פֿאַר כעס, און איהם נאָכוואַרפֿען אַ שטיוועל אָדער אַ הילצערן ביינקעלע, און ס'איז פֿון תמיד אָן געווען

זיין ברענענדער וואונש, איהם צו מאַכען פֿאַר אַ קאַליקע אויף׳ן לעבען לאַנג. אָבער צאַכעאוס האָט ניט געהאַט קיין גליק, ער איז געוועזען צו קורצזיכטיג, אום צו קענען ציעלען, און ער האָט קיינמאָל ניט געטראָפֿען.

אויף׳ן זיבעטען טאָג האָט ער ערקלעהרט, אַז ער וויל עסען מיטאָג אין קיך. פֿאָלי האָט געענטפֿערט, אַז ער איז איהם מוחל, און ער וויל עס בשום אופן ניט האָבען. דערביי איז עס געבליבען, צאַכעאוס האָט געמוזט היינט אויך אַזוי ווי פֿריהער עסען אויף זיין געלעגער. אַזוי איז ער געזעסען אַליין, איינזאַם, און האָט זיך געקרימט פֿאַר לאַנגוויילינקייט. איצט האָט ער געוואוסט, אַז די קיך איז ליידיג, דער קאָך מיט זיינע העלפֿער זיינען אַרוים מיט׳ן מיטאָג אין דער סטעפּע, ער האָט געהערט, ווי זיי זיינען אַרויסגעפֿאָהרען מיט געזאַנג און קולות, אום חוזק צו מאַ־כען פֿון דעם איינגעשפּאַרטען.

צאַכעאוס געהט אַרונטער פֿון זיין בעטעל און שלעפּט זיך אַריבער אין קיך. ער קוקט זיך אום, דאָס בוך און די צייטונג ליגען אויף זייער פּלאַץ; נעהמט ער דאָס בלאַט און קריכט לאַנגזאַם צוריק אַריין אין דעם שלאָף־שטאַל. דערנאָך ווישט ער זיך אויס די ברילען זיינע און הויבט אָן לייענען די לעבעדיגע, גרויסע אותיות אין די אַנאָנסען.

ס׳געהט פֿערביי אַ שעה, ס׳געהען אַריבער צוויי, — די שטונדען זיינען איצט געלאָפֿען אַזוי שנעל! ענדליך האָט צאַכעאוס דערהערט, אַז דער פּראָוויאַנט־וואָגען איז צוריקגעקומען, און באַלד האָט זיך געלאָזט הערען פֿאָלי׳ס שטימע, ווי ער קאָמאַנדעוועט מיט די העלפֿער זיינע, זיי זאָלען צוּוואַשען די שיסלען און די טעלער.

איצט, האָט צאַכעאוס פֿערשטאַנען, וועט דער קאָך אודאי אויס־געפֿינען, אַז זיין צייטונג איז נעלם געוואָרען. ס׳איז גראָד געווען די מינוט, ווען פֿאָלי פֿלעגט זיך נעהמען צו זיין ביבליאָטהעק. ער האָט זיך פֿערטראַכט אויף אַ רגע און דערנאָך האָט ער אַרונטערגעלייגט די צייט־טונג אונטער׳ן מאַטראַץ פֿון זיין בעטעל. אין אַ ווייל אַ־רום כאַפּט ער זי אויף גיך ווידער אַרוים און בעהאַלט זי אונטער׳ן העמד אויף זיין בלויזען לייב. קיינמאָל אין לעבען וועט ער די צייטונג ניט אָבגעבען צוריק!

ס׳געהט פֿערביי אַ מינוט.

מיט אַמאָל האָבען זיך דערהערט שווערע טריט, וואָס זיינען אַלץ נעהנטער צוגעקומען צום שלאָף־פּלאַץ, און צאַכעאוס ליגט און קוקט אַרויף צום דאַך.

פֿאָלי קומט אַריין.

„ווי איז דאָס, דו האָסט מיין צייטונג?" פֿרעגט ער און בלייבט שטעהן אין מיטען צימער.

„ניין!" ענטפֿערט צאַכעאוס.

„יאָ, דו האָסט זי!“ ליאַרמט פאָלי און לאָזט זיך צוגעהן נעהנטער צו איהם.

צאַכעאוס כאַפּט זיך אויף.

„כ'האָב ניט דיין ציימונג! געה צום טייוועל!“ זאָגט ער און ווערט אויסער זיך פאַר כעס.

דאָ אָבער וואַרפּט דער קאָך אַרונטער דעם קראַנקען מאַן אויף דער ערד אין הויבט אָן זוכען אין בעטעל. ער האָט איבערגעקעהרט דעם שטרוי־זאַק, דערנאָך די אָרעמע, קלעגליכע קאָלדרע, ניט געפינענדיג וואָס ער האָט געזוכט.

„דו מוזט זי האָבען!“ דערביי איז ער געבליבען. און ער האָט זיך געלאָזט אַרויסגעהן, נאָר פון הויף האָט ער זיך אומגעקעהרט צוריק און האָט ווידער געזאָגט: „דו האָסט זי גענומען אָבער וואַרט אַקאָרשט, מיין פריינד!“

דאָ האָט זיך צאַכעאוס פון גאַנצען האַרצען צולאַכט מיט אַ רשעות'־דיגען געלעכטער און האָט זיך אָבגערופען: „נו, אודאי האָב איך זי גע־נומען. כ'האָב זי פערטהאָן אויף עפּעס, דו שמוצינער יונג!“

נאָר מיט אַמאָל איז פאָלי'ס פּאַפּאַגייען־געזיכט געוואָרען דונקעל־רויט און אָן אויסדרוק פול מיט רשעות און גיפט האָט זיך געוויזען אין זיין קאַנאַליען־בליק. ער האָט זיך אומגעקוקט אויף צאַכעאוס'עס זייט און אַ מורמעל געטהאָן: „יאָ, וואַרט אַקאָרשט!“

IV.

אויף מאָרגען איז געוועזן אַ מיאוס'ער וועטער. גאַנצע שטראָמען־ווייז האָט דער רעגען געגאָסען און שוין אין דער פריה זיינען דעם קאָך'ס וואַסער־בלעכען אָנגעפילט געוואָרען. אַלע אַרבייטער זיינען געבליבען אין דערהיים; אַ טהייל פון זיי האָבען פערלאַטעט זעק אויף ווייץ, אַנדערע האָבען פעררוכט זייערע געצייג און אָנגעשאַרפט די מעסערס און די שנייד־מאַשינען.

אַז מען האָט געקלונגען צו מיטאָג, האָט זיך צאַכעאוס אויפגעהויבען פון בעטעל, וואו ער איז געזעסען, און האָט געוואָלט אַריינגעהן צו די אַנדערע אין עסס־צימער. אָבער אויף דרויסען איז איהם אַנטקעגען געקומען פאָלי, וועלכער האָט איהם געבראַכט זיין עסען. צאַכעאוס האָט גע'טענה'ט, אַז ער האָט בעשלאָסען, פון איצט און ווייטער צו עסען אינאיינעם מיט די אַנדערע; זיין האַנד איז בעסער, ער האָט שוין מעהר קיין פיבער ניט. פאָלי האָט געענטפערט, אַז אויב איהם געפעלט ניט דאָס עסען, וואָס ער ברייננט איהם, וועט ער גאָר נישט קריגען. ער האָט

אַ וואָרף געטהאָן די בלעכענע שאָל אויף צאַכעאוס׳עס בעטעל און גע־פרעגט: „וואָס זשע, דאָס איז אפשר ניט גוט גענוג פאַר דיר?"

צאַכעאוס האָט זיך אומגעקעהרט צום בעטעל און זיך אונטערוואָר־פען זיין שיקזאַל. ס׳איז געווען דאָס גלייכסטע, וואָס ער האָט געקענט טהאָן, צו נעהמען דאָס עסען, וואָס מען גיט איהם.

„וואָס פאַר אַ שווייערריי האָסט דו שוין היינט ווידער געקאָכט?" האָט ער אַ בורטשע געטהאָן און זיך גענומען צו דער שיסעל.

„הינדעל!" האָט דער קאָך געענטפערט. און אַ מאָדנער בליץ האָט איהם אַ שאָס געטהאָן פון די אויגען, בעת ער האָט זיך אומגעדרעהט און איז זיך אַוועק.

„הינדעל?" האָט צאַכעאוס פאַר זיך געמורמעלט און דורכגעזוכט דאָס עסען מיט זיינע בלינדע אויגען. „לעבען זאָלסטו אַזוי, צי דאָס איז הינדעל, דו ליגנער איינער." נאָר ס׳איז געווען ראָסעל־פלייש.

און ער האָט גענומען עסען דאָס פלייש.

פלוצלונג האָט ער אַריינגענומען אין מויל אַ שטיק, פון וואָס ער האָט בשום אופן ניט געקענט קלוג ווערן. ס׳לאָזט זיך ניט צושניידען, ס׳איז אַ ביין מיט דינע פלייש דערויף, און האָבענדיג אָבגענאָגט איין זייט דערפון, נעהמט ער אַרויס דאָס שטיק פון מויל און בעטראַכט עס. „ער קען זיך האַלטען מיט זיין ביין, דער הונד!" מורמעלט ער און געהט צו דער טהיר, כדי עס בעסער צו בעקוקען. ער דרעהט עס און קעהרט עס עטליכע מאָל אום אויף אַלע זייטען. פלוצלינג לויפט ער צו צום בע־טעל און זוכט די פלאַש מיט דעם אָבגעשניטענעם פינגער — די פלאַש איז נעלם געוואָרען.

צאַכעאוס געהט אַריבער אין עסס־צימער. בלאַס ווי דער טויט מיט אַ פערמאָרטען פנים בלייבט ער שטעהן ביי דער טהיר, און הויך אויף׳ן קול, אַזוי אַז אַלע הערען עס, רופט ער זיך אָב צום קאָך: „זאָג אַקאָרשט, פאָלי, איז דאָס ניט מיין פינגער?"

דערביי הויבט ער עפּעס אויף אין דער הויך.

פאָלי ענטפערט ניט, ער הויבט אָבער אָן ביי זיין טיש אין זיך צו לאַכען.

צאַכעאוס הויבט אויף עפּעס אַן אַנדער זאַך אין דער הויך און זאָגט: „און, פאָלי, איז דאָס ניט מיין נאָגעל, וואָס איז געווען אויף מיין פינ־גער? וואָס זשע, מיינסט אַפנים איך דערקען איהם ניט?"

איצט זיינען אַלע מענער ביי די טישען געוואָרען אויפמערקזאַם אויף צאַכעאוס׳עס מאָדנע פראַגען און האָבען גענומען קוקען אויף איהם מיט פערוואונדערונג.

„וואָס איז דיר אַזוינס געשעהן?" האָט איינער אַ פרעג געטהאָן.

„כ׳האָב געפונען מיין פינגער, דעם אָבגעשניטענעם פינגער מיינעם אין עסען," האָט צאַכעאוס ערקלעהרט. „ער האָט איהם אָבגעקאָכט, ע־

האָט איהם מיר מיט מיין עסען געבראַכט. אָט האָט איהר אייך דעם נאָגעל."

דאָ האָט פּלוצלינג אויסגעבראָכען אַ ליאַרעמדיגער געלעכטער ביי אַלע טישע, און דער עולם האָט גענומען שרייען און ריידען אויף'ן קול.

„וואָס זשע, ער האָט דיין אייגענעם פינגער אָבגעקאַכט און דיר איהם געגעבען צו עסען?" האָט איינער פון זיי געזאָגט. „ווי איך זעה, האָסט דו אָבגעביסען אַ שטיקעל דערפון, דו האָסט אָבגענאָגט איין זייט!"

„איך זעה ניט גוט," האָט צאַכעאוס געענטפערט, „כ'האָב ניט געוואוסט, — — כ'האָב זיך ניט געריכט — —"

אָבער מיט אַמאָל האָט ער אָב, קעהרט זיך אום צו דער טהיר און געהט אַרויס.

דער אייפזעהער האָט געמוזט זעהן, ס'זאָל ווערן רוהיג אין עסס-צימער. ער איז אויפגעשטאַנען האָט זיך געווענדט צום קאָך און געזאָגט: „דו האָסט דעם פינגער געקאָכט אינאיינעם מיט די אַנדערע פלייש, פּאָלי?"

„ניין," האָט פּאָלי געענטפערט. „גאָט מיינער, ווי האָב איך עס דען געקענט טהאָן? פאַר וואָס האַלט איהר מיך פאָרט? איך האָב איהם אָבגעקאָכט פאַר זיך, אין אַ בעזונדערן קעסעל."

אָבער די געשיכטע מיט דעם געקאָכטען פינגער איז שוין דעם גאַנצען נאָכמיטאָג געווען אַ טהעמאַ פאַר דער באַנדע זיך צו אַמוזירען. מען האָט זיך אַרומגעריסען און געלאַכט דעריבער אַזוי ווי די פעררינקטע, און פּאָלי האָט נאָך קיינמאָל אַזאַ זיעג ניט געהאַט.

אָבער צאַכעאוס איז פערשוואונדען געוואָרען.

צאַכעאוס איז אַרויס אין דער סטעפּע. דאָס שלעכטע וועטער האָט נאָך אַלץ ניט נאָכגעלאָזען און ס'איז אין ערגעץ ניט געווען וואו זיך צו בעהאַלטען. צאַכעאוס אָבער האָט געוואַנדערט ווייטער און ווייטער איבער דער סטעפּע. ער האָט געטראָגען זיין קראנקע האַנד אין דעם באַנד און האָט זי בעשיצט פון רעגען אַזוי גוט ווי ער האָט נאָר געקענט; ווייטער איז ער געוועזן דורכגענעצט פון אויבען ביז אַראָב.

און ער געהט אַלץ ווייטער און ווייטער.

אַז עס הויבט אָן ווערן פינסטער, בלייבט ער שטעהן. ביים שיין פון אַ בליץ זעהט ער וויפיעל דער זייגער איז און דערנאָך קעהרט ער זיך אום אויף דעם זעלבען וועג וואָס ער איז געקומען. מיט שווערע, אויסגערע-בענטע טריט געהט ער צווישען די זאַנגען, אָקוראַט ווי ער וואָלט די צייט און דעם וועג גענוי בערעכענט. אַרום אַכט אַזייגער איז ער צוריק אויף דער פאַרם.

איצט איז שוין שטאַק פינסטער. ער הערט, אַז דער עולם איז אַצונד פערזאַמעלט אין עסס-צימער ביים נאַכטמאָהל, און אַז ער קוקט אַריין

דורך'ן פֿענסטער, מיינט ער, אַז ער זעהט דאָרט פּאָלי'ן, און ס'דוכט זיך איהם אויס, אַז ער איז זעהר שטאַרק אויפֿגעלייגט.

ער געהט אַוועק פֿון הויז אין די שטאַלען, וואו ער שטעלט זיך אַוועק ערגעץ אונטער אַ דעכעל און קוקט אַריין אין דעם חושך. די הייזעריקען שווייגען, אַלעס איז שטיל, נאָר דער רעגען הערט ניט אויף געהן און פֿון צייט צו צייט שניידט דורך אַ שוועבעל־פֿאַרביגער בליץ דעם סאַמע מיטען פֿון הימעל און פֿאַלט אַרונטער ערגעץ ווייט, העט ווייט אין דער סטעפּע.

ענדליך הערט ער, אַז די לייט געהען שוין אַרויס פֿון'ם נאַכטמאָהל און לויפֿען אַריבער מיט אימפּעט אין די שלאָף־פּלעצער, זיך סטאַרענדיג מיט אַלע מיטלען ניט נאַס צו ווערן. געדולדיג און איינגעזעקשן'ט וואַרט צאַכעאוס אָב נאָך אַ שעה, דערנאָך געהט ער צו צו דער קיך.

ס איז נאָך ליכטיג אינעווייניג, ער זעהט אַ מאַן ביים אויווען, און ער געהט גאַנץ רוהיג אַריין.

„גוטען אָווענד!" זאָגט ער.

פּאָלי קוקט איהם אַ ווײַלע אָן ערשטוינט און ענדליך רופֿט ער זיך אָב:

„היינט ביינאַכט קענסט דו שוין מעהר קיין עסען ניט קריגען."

צאַכעאוס ענטפֿערט:

„זאָל זיין אַזוי! אָבער טאָ גיב מיר כאָטש אַ שטיקעל זייף, פּאָלי. מיין העמד איז נעכטען ביינאַכט אומריין געוואָרען, כ'מוז עס נאָך אַמאָל אויסוואַשען."

„ניט אין מיין וואַסער!" האָט דער קאָך געזאָגט.

„יאָ, נראָד אין דיין וואַסער. אָט שטעהט עס דאָ אין ווינקעל!"

„כ'ראָט דיר אָב דערפֿון."

„קריג איך זייף, צי ניט?" פֿרעגט צאַכעאוס.

„כ'וועל דיר באַלד געבען זייף!" שרייט פּאָלי. „אַרויס פֿון דאַנעט!"

און צאַכעאוס געהט אַרויס.

ער נעהמט איינעם פֿון די וואַסער־בעקענס, טראָגט איהם צו צום ווינקעל, אָקוראַט אונטער'ן פֿענסטער פֿון קיך און הויבט אָן אַרומצו־פּליושקען מיט דער האַנד אין וואַסער. פּאָלי דערהערט עס און קומט אַרויס.

ער איז היינט גרויס און שטייף ביי זיך ווי קיינמאָל ניט פֿאַר דעם, און ער לאָזט זיך געהן מיט אויסגעשטרעקטע אָרעמס ענטשלאָסען און צאָרנדיג גלייך אויף צאַכעאוס'ן.

„וואָס טהוסט דו דאָ?" פֿרעגט ער.

צאַכעאוס ענטפֿערט: „גאָרנישט. כ'וואַש מיין העמד."

„אין מיין וואַסער?"

„פֿערשטעהט זיך!"

דער קאָך געהט צו נעהנטער, בויגט זיך אָן איבער'ן וואַסער־בעקען, כדי זיך צו איבערצייגען, צי איז דאָס טאַקי זיינער, און ער זוכט דאָס העמד אין וואַסער.

אין דער רגע ציהט צאַכעאוס אַרויס זיין רעוואָלווער פֿון אונטער דעם באַנד, וואָס ער טראָגט אַרום זיין פֿערוואונדעטער האַנד, שטעלט איהם אָן פונקט אַנטקעגען פאָלי'ס אויער און טהוט אַ דריק.

אַ שוואַכער שאָס האָט אָבגעקלונגען אין דער נאַסער נאַכט.

V.

אַז צאַכעאוס איז שפּעט ביינאַכט אַריינגעקומען אין דעם שלאָף־שטאַל, האָבען זיך אַ פּאָר פֿון זיינע קאַמעראַדען אויפֿגעכאַפּט און איהם געפֿרעגט, וואָס ער האָט אַזוינס געטהאָן אויף דרויסען.

צאַכעאוס האָט געענטפֿערט: „גאָרנישט. כ'האָב דערשאָסען פּאָלי'ן."

די קאַמעראַדען האָבען זיך אויפֿגעזעצט אויף די עלענבויגען, כדי בעסער צו הערען.

„דו האָסט איהם דערשאָסען?"

„יאָ!"

„דאָס הייסט אַביסעל אַ טייוועל! וואו האָסט דו איהם געטראָפֿען?"

„אין קאָפּ. כ'האָב איהם געשאָסען דורך'ן אויער, די קויל איז אַרויף אויבען."

„נאַ, צום טייוועל! וואו זשע האָסט דו איהם בעגראָבען?"

„אין דער סטעפּע, צו מערב־זייט צו. כ'האָב איהם מיטגעגעבען די ציישונג אין די הענד."

„האָסט עס ווירקליך געטהאָן?"

דאָס זאָגענדיג האָבען זיך די קאַמעראַדען צוריקגעלייגט, אום ווייטער צו שלאָפֿען.

אין אַ ווײלע אַרום האָט נאָך איינער פֿון זיי אַ פֿרעג געטהאָן: „וואָס זשע, ער איז גלייך געשטאָרבען?"

„יאָ," האָט געענטפֿערט צאַכעאוס, „כמעט גלייך אויף'ן שטעל. די קויל איז איהם דורכגעלאָפֿען דורך'ן מוח."

„יאָ, דאָס איז דער בעסטער שאָס," זאָגט דער קאַמעראַד. „געהט זי דורך דורך'ן מוח, איז דאָס דער טויט."

און דאַן ווערט רוהיג אין שטאַל, און אַלע שלאָפֿען — — —.

דער אויפֿזעהער האָט בעשטימט אַן אַנדער קאָך, איינעם פֿון די העלפֿער, וועלכער איז זינט דעם פֿריהלינג געווען אויף דער לעהרע ביי פּאָלי'ן; דער דאָזיגער איז איצט דערהויבען געוואָרען און ס'האָט איהם

שטאַרק הנאה געטהאָן, וואָס זיין אויבער־האַר איז ערמאָרדעט געוואָרען.

און אַלעם איז זיך געגאַנגען זיין געוועהנליכען ריהרעוודיגען גאַנג ביז ענדע זומער. מען האָט שוין מעהר ניט גערעדט מכח פּאָלי׳ס סוף. דער אָרעמער טייוועל איז געווען טויט, ער איז געלעגען בעגראָבען ערגעץ־וואו אין דעם ווייצענפּעלד, וואו די זאַנגען זיינען געווען אויסגעריסען; ס׳איז געווען אַ פּערפּאַלענע זאַך.

אַז דער אָקטאָבער איז אָנגעקומען, זיינען די אַרבייטער פון בילי־באָרי אַוועק אין דער נעכסטער שטאָדט, כדי דאָרט זיך אָבצוגעזעגענען ביי אַ גלעזעל משקה און דערנאָך אַוועקגעהן יעדער אין אַן אַנדער ריכטונג. אין דעם מאָמענט זיינען זיי זיך אַלע געווען בעסערע פריינד איידער ווען עס איז פריהער, און זיי האָבען זיך אַרומגענומען און גע־דאַנקט איינע די אַנדערע, און זיי האָבען געמיינט עהרליך דאָס וואָס זיי האָבען זיך איינע די אַנדערע געזאָגט.

„וואוהין געהסט דו, צאַכעאוס?"

„כ׳געה אַביסעל ווייטער צו מערב צו," האָט צאַכעאוס געענטפערט. „פּילייכט קיין וויאָמינג. אָבער אויף ווינטער געה איך ווידער אין וואַלד אַריין האָלץ האַקען."

„דאַן וועלען מיר זיך דאָרט טרעפען. צום ווידערזעהן, צאַכעאוס! גליקליכע רייזע!"

און די קאַמעראַדען לאָזען זיך אַוועק אין אַלע ריכטונגען אין דעם גרויסען יענקי־לאַנד. צאַכעאוס געהט קיין וויאָמינג.

און די סטעפּע ליגט אַזוי ווי אַן אונענדליכער ים, אויף וועלכען די אָקטאָבער־זונן וואַרפט איהרע לאַנגע שטראַהלען, וואָס זעהען אויס ווי בליצענדע שפּיזלען.

אויף'ן ים ביי ניו־פֿאונדלאנד.

מאָנאַט איין מאָנאַט אויס זיינען מיר געלעגען אויף'ן ים און האָבען געכאַפּט פֿיש. דער זומער און דער ווינטער זיינען געקומען און אַוועקגעגאַנגען, און מיר זיינען נאָך אַלץ געלעגען אויף'ן זעלביגען אָרט, אין מיטען ים, ביים גרענעץ פֿון די צוויי ערד־טהיילען: אייראָפּאַ און אַמעריקאַ. פֿיער ביז פֿינף מאָל אַ יאָהר פֿלעגען מיר צופֿאָהרען צו מיקעלאָן, כדי דאָרט צו פֿערקויפֿען אונזערע פֿיש און אָננעהמען פּראָוויאַנט. דערנאָך פֿלעגען מיר ווידער אַרויספֿאָהרען אויף'ן מיטען ים, זיך פֿעראַנקערן אויף'ן זעלביגען אָרט און כאַפּען פֿיש — און צופֿאָהרען קיין מיקעלאָן, כדי פֿון דאָס ניי אויסלאָדען אונזער סחורה. איך בין קיינמאָל ניט אַראָב אין שטאָדט, אויף דער יבשה. צו וואָס האָט עס מיר דען געטויגט? מען האָט געזעהן זעהר ווייניג מענשען דאָרט אויף יענעם וועלט־טהייל, וועלכער איז געווען בעוואוינט בלויז פֿון עטליכע פֿישער און שיפֿס־הענדלער.

אונזער שיף איז געווען אַ רוס, וואָס האָט געטראָגען דעם נאָמען „קאָנגאָ", אַן אמת'ער רוס, אַן אַלטע באַרקע, וועלכע האָט נאָך אויף די זייטען געהאַט האַלב־פֿערדעקטע טהירען פֿון איהרע אַמאָליגע יונגע יאָהרען. אַכט מאַן זיינען מיר געווען אויף'ן שיף: צוויי האָלענדער און איין פֿראַנצויז, צוויי רוסען און איך; די איבעריגע זיינען געווען נעגער.

דער „קאָנגאָ" האָט געהאַט פֿיער קליינע שיפֿלאַך. אויף זיי פֿלעגען מיר אַרויספֿאָהרען אין דער פֿריה און אַריינציהען אונזערע נעצען, זומער־צייט אַרום דריי אַזייגער, ווינטער בעגינען צו טאָג; און אין אָווענד פֿלעגען מיר זיי ווידער אויסלייגען, שטענדיג אויף'ן זעלבען אָרט, ניט ווייט פֿון דעם פּלאַץ, וואו דער „קאָנגאָ" איז געשטאַנען.

איין טאָג איז אַריבער ווי דער אַנדערער, מיר זיינען תמיד געווען אויף איין אָרט. אונזער לעבען האָט ניט געהאַט קיין שום אָבוועקסלונג; מיר האָבען אפילו ניט געוואוסט, צי ס'איז זונטאָג צי מאָנטאג. די איינציגע זאַך, מיט וואָס מיר האָבען זיך אונטערשיידעט פֿון די אַנדערע ניו־פֿאַונדלענדישע פֿישער, איז געווען דאָס אונגעוועהנליכע, וואָס אונזער קאַפּיטאַן האָט געהאַט זיין פֿרוי מיט זיך אויף'ן שיף. אָט די פֿרוי איז געווען אַ יונגע אָבער זעהר מיאוס'ע בעשעפֿעניש מיט גאַנצע בערג קרעצלאַך און בראָדיעווקעס אויף די הענד און שרעקליך מאָגער און זעהר קליין אין וואוקס.

מיר האָבען זי געזעהן יעדען פריהמאָרגען, ווען מיר פלעגען אַרונ־טערגעהן פון שיף; זי איז דאַן נאָר וואָס געהאַט אויפגעשטאַנען, איז געווען שלעפעריג און זעהר מיאוס אָנגעטהאָן. זי האָט זיך געקענט אַנידערזעצען גראָד אַנטקעגען אונז און — ניין, ס'לאָזט זיך ווירקליך ניט דערצעהלען. נאָר כאָטש זי איז געווען אַזוי אומריין און האָט מיט אונז כמעט קיינמאָל קיין וואָרט ניט אויסגערעדט, האָבען מיר זי דאָך ליעב געהאַט, יעדער איינער אויף זיין אופן, און קיינער פון אונז וואָלט ניט געקענט אויסקומען אָהן איהר. מיט אַזוי ווייניג האָבען מיר זיך סוף כל סוף בענוגענט.

מיר זיינען ניט געווען קיין מאַטראָזען, נאָר פישער. אַ מאַטראָז פאָהרט אַלץ ווייטער און ווייטער, קומט צו ערגעץ־וואו און ענדיגט אַמאָל זיין רייזע, ווי לאַנג זי זאָל ניט געוועהרען; אָבער מיר, מיר זיינען גע־לעגען שטיל, אייביג און אימער שטיל, מיט אַלע אונזערע אַנקערס אויף'ן ים. ס'איז אַזוי ווייט אַוועק, אַז מיר האָבען זיך סוף כל סוף שוין כמעט גאָר ניט געקענט דערמאָנען, ווי די יבשה זעהט אויס. מיר האָבען זיך זעהר שטאַרק פערענדערט. דאָס אייביגע ליגען אויף אַן אָרט האָט אונז מאָדנע תמ'עוואַטע, ווירקליך גאַנץ תמ'עוואַטע געמאַכט. מיר האָבען קיין אַנדער זאַך ניט געזעהן, אַחוץ נעבעל און ים, און קיין אַנדער זאַך ניט געהערט, אויסער ווינד און שטורם פון אויבען און אונטען; מיר האָבען זיך מיט קיין שום זאַך ניט אינטערעסירט און אויפגעהערט צו דיינ'קען וועגען וואָס עס איז. נאָך וואָס האָבען מיר דען געדאַרפט דיינקען? אונ־זער שטענדיגע בעשעפטיגונג מיט פיש האָט אונז אַליין געמאַכט פאַר פיש, פאַר מאָדנע, פליישיגע ים־חיות, וועלכע זיינען אַרומגעקראָכען אויף אַ שיף און האָבען גערעדט אַן אייגענע, בלויז פאַר אונז אַליין פער־שטענדיגע שפראַך.

מיר האָבען אויך ניט געלייענט, קיין זאַך האָבען מיר נישט גע־לייענט. קיין בריעף האָבען צו אונז דאָ אויף'ן מיטען ים ניט געקענט אָנקומען, און אַחוץ דעם האָט דער שאַרפער נעבעל, וועלכען מיר פלעגען איינזויגען, אונזער טעגליכע בעשעפטיגונג מיט רויהע פיש, אונ־זער שטענדיגעס זיין אויף'ן ים — דאָס אַלעס האָט אָבגעטויטעט אין אונז די גאַנצע לעבענס־פרייד אונזערע.

מיר האָבען געגעסען, געאַרבייט און געשלאָפען. דער איינציגער פון אונז, וועלכער האָט ניט אין גאַנצען פערלאָרען דעם קאָפּ און האָט נאָך ווי עס איז געגומען אַן אַנטהייל אין לעבען, איז געווען דער פראַנצויז. איינמאָל האָט ער מיך אויף'ן שיף אָבגערופען אָן אַ זייט און מיט אַן ערנסטען טאָן געפרעגט:

„ווי מיינסט דו, אין דערהיים איז איצט אַ מלחמה?"

אַזוי גלייכגילטיג זיינען מיר געוואָרען צו אַלצדינג, אַז מיר האָבען כמעט מעהר ניט גערעדט איינע מיט די אַנדערע. מיר האָבען צו גוט

געוואוסט, וואָס פֿאַר אַן ענטפֿער ס'וועט קומען אויף יעטוועדער פֿראַגע, און אַחוץ דעם איז געווען נאָך אַ צרה, דאָס וואָס ס'פֿלעגט אונז אָפֿט אָנקומען מיט גרויס מיה, זיך צו פֿערשטעהן איינע די אַנדערע. וואָס האָט עס געהאָלפֿען וואָס די אָפֿיציעלע שפּראַך פֿון שיף איז געווען ענגליש! די האָלענדער אַזוי גוט ווי דער פֿראַנצויז זיינען געווען צו שטומפּיג און צו איינגעשפּאַרט, זי צו לערנען, און אַז די רוסען אפילו האָבען געוואָלט זאָגען עפּעס אַ לענגערע זאַך, פֿלעגען זיי מיט פֿאַרדרוס אַריבערגעהן אין זייער אייגענעם לשון. הקיצור, מיר זיינען אין יעדען פּרט געווען הילפֿלאָז און פֿערלאָזען.

נאָר צייטענווייז, ווען מיר פֿלעגען אַזוי זיצען און אַרויסציהען אונזערע נעצען פֿון ים, פֿלעגט פֿערבייפֿאָהרען אַן עמיגראַנטען־שיף, אַ געוואַלדיגער, שאָטענדיגער ריזע, וועלכער פֿלעגט אַ פֿייף טהאָן און טאַקי אין דעמזעלבען אויגענבליק פֿערשווינדען אין נעבעל. אָט די געוואַלדיגע שדים, וועלכע פֿלעגען זיך ווייזען אויף אַ רגע און דאַן צוריק נעלם ווערן, פֿלעגען אויף אונז מאַכען אַ ניט־פֿרייליכען איינדרוק. אַז ס'איז געווען פֿינסטער, בעת דאָס שיף פֿלעגט פֿערבייגעהן, און די לעמפּלאַך אַרום און אַרום דער גרויסער געביידע האָבען אונז עפּעס אַזוי ווי אָנגעקוקט מיט קיילעכדיגע, פֿייערדיגע אויגען, פֿלעגען מיר אָפֿט פֿון שרעק און פֿערוואונדערונג אַרויסלאָזען אַ געשריי. אין אַ שטילען וועטער פֿלעגט דער לופֿט־דרוק פֿון דעם היעזיגען שד דערגרייכען ביז צו אונז, און אונזערע שיפֿלאַך פֿלעגען זיך דערנאָך, אַז דאָס שיף איז פֿערביי, אַ היבשע ווײַלע אַרומוויגען אויף די שווערע צורודערטע כוואַליעס.

ס'פֿלעגט אויך פֿאָרקומען, ווען דאָס וועטער איז געווען אַביסעל קלאָהר, אַז מיין שיפֿס־קאַמעראַד וואַן טאַצעל, וועלכער האָט געהאַט אַ גוטע ראיה, האָט פֿון וויטען געקענט דערזעהן אַ זעגעל־שיף; אָבער זיי פֿלעגען קיינמאָל ניט צוקומען אַזוי נאָהענט צו אונז, אַז מיר זאָלען קענען זעהן אַ לעבעדיגען נפש אויף זיי. מיר האָבען קיינמאָל קיין אַנדערע מענשען ניט געזעהן אַחוץ אונזערע אייגענע: אַ קאָך, אַכט פֿישער און דעם האַלב־געלעהמטען קאַפּיטאַן מיט זיין פֿרוי.

מערקווירדיגע געמיטהס־שטימונגען האָבען צייטענווייז געקענט אַרויסגערופֿען ווערן ביי אונז, בשעת מיר פֿלעגען זיצען אין די שיפֿלאַך און מיט אַלע כוחות ציהען די שנורען און זיי כמעט נישט קענען אַרויסקריגען פֿון וואַסער: עפּעס פֿלעגט זיך אונז דעמאָלט אָבדוכטען, אַז טיעף טיעף אונטען זיינען פֿאַרהאַן פֿערבאָרגענע הענד, וואָס האַלטען פֿעסט צו אונזערע נעצען. מיט קלאַפּענדע צייהנער און איינפֿאַך פֿערריקט פֿאַר פּחד פֿלעגען מיר שרייען איינע צו די אַנדערע. מיר פֿלעגען פֿערגעסען וואו מיר זיינען און וואָס מיר טהוען, מיר פֿלעגען ווערן מורא'דיג אויפֿגערעגט דורך דעם דאָזיגען קאַמפּף מיט די אונזיכטבאַרע מעכטע פֿון

דער טיעפעניש פון ים, וועלכע האָבען בשום אופן ניט געוואָלט אָבלאָזען, וואָס זיי האָבען איינמאָל געפּאַקט אין די הענד.

אַז איינער פון די פישער פלעגט קריגען אַזאַ מין אָנפאַל, האָט מען ביי אונז געזאָגט, אַז ער בעט זיך אויס אַ „גוטען וועטער", מחמת מיר האָבען געמיינט, דער נעבעל איז שולדיג אין דעם. צייטענווייז, בעת מיר זיינען געזעסען: אין געטרונקען, איז אונז אויך פאָרגעקומען, אַזוי ווי וואונדערליכע, פאַנטאַסטישע ברואים וואָלטען ארונטערגעקוקט צו אונז פון דעם נעבעל אויף'ן ים, וואָלטען אונז צוגעשאָקעלט מיט זייערע גרויסע, בעוואַקסענע קעפּ און דערנאָך פערשווינדען. אין צופלאָסענע, משוגע'נע געשטאַלטען האָבען אַרומגעשוועבט אין דעם ווייסען רויך, גרויס ווי די בערג; זיי האָבען געפלאָסען אַהין און אַהער, וואו דער ווינד האָט זיי געטראָגען, שוועבענדיג אין שווערע טריט פון מערב צו מזרח; זיי האָבען זיך געקאַטשעט אין דער לופטען מיט זייערע טומאַנע גליעדער און אין אונגעהייער גרויסע מאַנטלען, וועלכע האָבען זיי נאָכגעפלאַטערט.

וואָן טאַצעל און איך האָבען איינמאָל געזעהן אַ סצענע, ביי וועלכער מיר זיינען שיער ניט פערגליווערט געוואָרען פון שרעק: ס'איז געווען אַ פינסטערער אָוועט, ווען מיר האָבען אויסגעלייגט אונזערע נעצען; מיר האָבען געזעהן אַ מאַן, וועלכער האָט זיך געשאָקעלט אַרויף און אַראָב אין דער לופטען, דער גאַנצער קאָפּ זיינער איז געווען הוילע פלאַמען, ער האָט געבלאָזען ווי אַ שטורם-ווינד, מיר האָבען עס ביידע געהערט. אין אַ ווילע אַרום איז דורכגעלאָפען אַ שיף פערביי אונז; מיר האָבען דערלאַנגט אַ געשריי, בעת דאָס שיף האָט אַ פייף געטהאָן; דערנאָך איז עס פערשוואונדען...

אָבער פאַרמיטאָג, ווען מיר פלעגען אַרויסציהען אונזערע נעצען פון ים און צוריקקומען מיט די פול-געלאָדענע שיפלאַך אויף דעם „קאָנגאָ", האָט אונז דער גוטער פאַנג און די צופרידענהייט, וואָס מיר האָבען אָבגעטהאָן די ערגסטע אַ־בייט פאַר דיזען טאָג, אָפט געמאַכט גאָר אויף אַן אַנדער אופן משוגע און אויפגערעגט: אַזוי פלעגט עס אָפטמאָל טרעפען, אַז מיר פלעגען האָבען אַ גאַנץ אוננאַטירליכען פערגניגען צו מיסהאַנדלען די פיש, גאַנץ איינפאַך מיסהאַנדלען אונזערע אייגענע פיש. דער עיקר זיינען די ביידע רוסען גיווען פערריקט אין דעם. זיי פלעגען אָננעהמען די גרויסע פיש ביי די קעפּ, אַריינרוקען די פינגער אין די ווייבע אויגען זייערע און זיי האַלטען אַזוי אין דער הויך, און בעת מעשה פלעגען זיי קוקען אויף זיי און לאַכען מיט אַ מאָרדנעם געלעכטער.

איינמאָל האָב איך בעמערקט, ווי איינער פון די רוסען האָט איינגעביסען אין אַ רויהען פיש, אַריינגעזעצט די צייהן טיעף אין איהם און איהם אַזוי געהאַלטען אַן ערך צוויי מינוט צייט, פערמאַכענדיג בעת מעשה די אויגען.

אָט די פֿעסטע טויטע פֿיש האָבען איבערהויפּט זעהר שטאַרק גע־ווירקט אויף אונז אַלעמען; מיר פֿלעגען זיך צוקאָבען, ווען מיר פֿלעגען אויפֿעפֿענען די גלאַטע לייבער זייערע; לעבעדיגערהייט פֿלעגען מיר זיי אויפֿשניידען דעם גאַנצען בויך, אַ לאַנגע צייט ראַיען מיט די הענד ביי זיי אין די געדערים און זיך אויסשמירען מיט זייער בלוט, כאָטש ס'איז גאָר ניט נייטיג געווען.

דער פֿראַנצויז האָט זיך שטענדיג צוריקגעהאַלטען פֿון די דאָזיגע טהיערישע תאוות; דערפֿאַר אָבער איז ער פשוט משוגע געוואָרען פֿאַר דעם קאַפּיטאַן'ס פֿרוי. אַזוי שטאַרק איז זיין ליידענשאַפֿט געווען, אַז ער האָט זיך ניט געקענט בעהאַלטען דערמיט. ער האָט עס אונז אַלעמען גאַנץ אָפֿען געזאָגט. „כ'ליעב זי, יאָ, זאָל מיר גאָט אַזוי העלפֿען ווי ליעב איך האָב זי!" פֿלעגט ער זאָגען עטליכע מאָל אַ'ן טאָג.

איינער פֿון די נעגערס, ועמען מיר פֿלעגען רופֿען „דאָקטאָר", ווייל ער האָט אַמאָל אין דער יוגענד שטודירט אַביסעל מעדיצין, איז אויך געווען שטאַרק פֿערליעבט אין איהר. איך וואָלט איהם דעמאָלט, בעת ער האָט עס מיר דערצעהלט, נאָר אוים אייפֿערזוכט אליין געקענט דער־שלאָגען אויף טויט. וואָרים אויך מיר איז עס ניט בעסער געגאַנגען.

אָבער זי אַליין איז אַרומגעגאַנגען מאָגער און דום און שרעקליך שמוציג און האָט גאָרנישט בעמערקט פֿון דעם אַלעמען. זי האָט אפילו אין אונזער זייט ניט אַ קוק געטהאָן. איינמאָל האָב איך גע־אַט עפּעס צו טהאָן אויבען אויף'ן פֿאָרדעק, וואו זי איז גראָד געזעסען אויף איהר ביינקעל און געקוקט סתם אין דער וועלט אַ־יין. מיט אַמאָל האָב איך זיך פֿערטשעפּעט אין אַ שטריק און בין שיער ניט אומגעפֿאַלען. דאָס האָט מיר אַזוי שטאַרק פֿערדראָסען, אַז איך האָב זיך אומגעדרעהט און דעם דאָזיגען שטריק גאַנץ נאַריש אָנגעקוקט, אָנשטאָט צו געהן ווייטער מיין וועג, און איך האָב בפירוש געמוזט אויסזעהן זעהר לעבערליך דער־ביי. פֿאַרוואָס זשע האָט זי זיך ניט צולאַכט? און נאָך וואָס האָט זי די גאַנצע צייט געקוקט אויף מיר, אויב ניט צו לאַכען? זי האָט קיין שום פֿערלאַנג ניט געהאַט צו קיין זאַך; ס'האָט זיך קיין שום מינע ניט גע־וויזען אויף איהר געזיכט.

„זי וועט אַזוי פֿערפֿוילט ווערן לעבעדיגערהייט!" האָט וואַן טאַצעל אין זיין פֿעררִיקטער שפּראַך געזאָגט; „וויים גאָט, זי וועט פֿערפֿוילט ווערען!"

און דאָך וואָלט קיינער פֿון אונז פֿאַר קיין זאַך אין דער וועלט ניט געוואָלט לויז ווערן פֿון איהר...

אַז די פֿיש זיינען געווען „צורעכט געמאַכט" און די נעצען ווידער אויסגעלייגט, איז די אַרבייט אונזערע פֿאַר'ן טאָג פֿאַ־טיג געווען, און מיר האָבען פֿערבראַכט אַ שעה אָדער צוויי ביים עסען און רויכערן טאַ־באַק. און דערנאָך פֿלעגען מיר אַרונטערגעהן אין די קאַיוטע שלאָפֿען.

אַז מיר זיינען ניט געווען צו מיעד, האָבען מיר אָפּטמאָל געקענט אַביסעל פּלוידערן איינע מיט די אַנדערע און זאָגאר זיך דערצעהלען אַלערליי געשיכטען, אַלעס אין אַ פֿערדאָרבענער און אונפּאַלקאָמענער שפּראַך, פֿול מיט קללות און מיט מיאוס׳ע ווערטער... דער פֿראַנצויז פֿלעגט דערצעהלען אַ מעשה מיט אַ מאַן, וואָס „האָט ניט געקענט אַ קיק טהאָן אויף אַ פֿרוי, ער זאָל זי ניט בעגעהרען", און אָט די מעשה האָט ער שוין שעהנע עטליכע מאָל דערצעהלט, אַלץ מיט דעם זעלבען ערפֿאָלג. די רוסען זיינען געווען שטאַרק ענטציקט דערפֿון און זיי האָ־בען געלאַכט אָהן אויפֿהער, בעת ער האָט עס דערצעהלט. זייער פֿרייד איבער די אויסגעלאַסענע געשיכטע איז געווען אַזוי אויפֿריכטיג ווי ביי קינדער. זיי פֿלעגען פֿערקרימען דעם מויל און זיך אַרומוואַרפֿען פֿון אויפֿרעגונג אין די בעטלאַך אַהין און אַהער. „נאַ, און דאַן?" האָבען זיי געהאַלטען אין איין פֿרעגען. „וואָס איז ווייטער געווען?" און דאָך האָבען זיי געוואוסט אָקוראַט ווי מיר אַלע, ווי אַזוי אַלעס איז צו־געגאַנגען.

וואַן טאַצעל ווידער איז קיינמאָל ניט געווען אַזוי גליקליך, ווען ער האָט דערצעהלט זיין געשיכטע; זעלטען ווען מיר האָבען זי געקענט אויסהערן. מיר האָבען איהם אַזוי שלעכט פֿערשטאַנען, ער האָט געקענט אַזוי ווייניג ענגליש, און דערצו האָט ער נאָך פֿערדרעהט דאָס ביסעלע, וואָס ער האָט געקענט אויך. אַז ער האָט געוואָלט עפּעס זאָגען און איז פּלוצלינג געבליבען שטעקען אין מיטען, האָט ער זיך אומגעקוקט צו אונז אַלעמען מיט זיין פֿערצווייפֿעלטען פּנים און האָט ניט געוואוסט ווי אַזוי אַרויסצוקריכען. ס׳איז ווירקליך געווען אַ רחמנות אויף איהם.

וואַן טאַצעל איז געווען דער עלטסטער פֿון די האָלענדער, אַן אַלט פֿערד, טויבליך, אָבער אַזוי אַ גאַנץ גוטער און פֿריינדליכער מענש. ער האָט שטענדיג געטראָגען שטיקער וואַטע אין די אויערן, זומער און ווינ־טער, גרויסע שטיקער וואַטע, וועלכע זיינען פֿון אַלטקייט און אומריינ־קייט געווען גאַנץ געל. ער האָט געהאַט אַן אויסערגעוועהנליך אומגע־לומפּערטע געשטאַלט. דער ים האָט איהם געמאַכט פּאַר אַ קליין קינד און ער האָט ניט געקענט בעגרייפֿען קיין שום זאַך, וואָס איז געווען אַביסעל ווייטער פֿון זיין שפּיץ נאָז. ליגענדיג אין זיין בעטעל, פֿלעגט ער רויבערן זיין שטאַרקען טאַבאַק, האַלטען אין איין שפּייען, און ער פֿלעגט כסדר אָנפֿאַנגען זיין ערצעהלונג אויף אַזאַ מין אופן:

„ס׳איז געווען אמאָל אָוועגד־צייט אין אַמסטערדאַם," האָט ער גע־זאָגט, „ס׳איז געווען אַן אָ־יענד אין אַמסטערדאַם. כ׳האָב גראָד דעמאָלט זיך אָבגעבעטען אויף עטליכע טעג, און עס איז געווען מיין לעצטער אָוועגד אויף דער יבשה. כ׳קען זיך ניט דערמאָנען, וויפֿיעל אַ זייגער ס איז געווען, נאָר ס׳איז שוין געווען זעהר שפּעט," האָט וואַן טאַצעל

געזאָגט. „איך בין נאָר וואָס געווען אַרויסגעקומען פון אַ ביערהויז און האָב זיך געלאָזט געהן צום שיף, פאַלט מיר איין. צוערשט פערקאַטשען די הויזען מיינע. כ׳קען זיך נאָך דערמאָנען, אַז איך האָב געמאַכט צוויי קנייטשען אויף יעדע הויז. אָבער נאָך אַלעמען בין איך געווען אַזוי שכור, אַז איך בין בשעת׳ן פערקאַטשען די הויזען געפאַלען אויף די קניע. דאַן האָב איך זיך אויפגעהויבען און בין צוגעגאַנגען ביז צו דער לעאָפּאָלד־גאַס. מיט אַמאָל האָט פאַסירט עפּעס—עפּעס, וואָס האָט מיך אַ פּאַק געטהאָן, מחמת איך בין שוין מעהר ניט שכור געווען, בעת איך האָב זי דערזעהן; זי איז געווען גאַנץ נאָהענט הינטער מיר אין מיטען גאַס—איהר קענט מיר גלויבען צי ניט, נאָר ס׳איז געווען אַ דאַמע.״

דער אַלטער נאָר זעצט זיך אויף אין זיין בעטעל און קוקט אונז אָן. „אַ פיינע דאַמע!״ זאָגט ער. און ווייטער געהט עס ניט. זיין ענגליש גרייכט ביט ווייטער, ער קומט ניט פון פלעק.

„וואָס זשע, טאַקי אַן אמת׳ע דאַמע איז דיר נאָכגעגאַנגען אויף די גאַסען פון אַמסטערדאַם?״ פרעגט דער „דאָקטאָר״, צושאָקלענדיג מיט׳ן קאָפּ פון זיין בעטעל.

„יאָ, אַ דאַמע!״ זאָגט ער ענטציקט און אַ געלעכטער צוגיסט זיך איהם איבערן גאַנצען געזיכט. דערביי צוקאָכט ער זיך אַזוי שטאַרק, אַז ער ווידערהאָלט עס אַ פּאָר מאָל, און מיר ווערען אַלע שיער ניט צופּלאַצט פון געלעכטער. ער פּרואווט ווייטער דערצעהלען, נאָר ער בלייבט ווידער שטעקען אין מיטען; ס׳איז איהם ניט מעגליך, צו קומען אַ טריט ווייטער. ער מוטשעט זיך אָב דעם אַלטען מוח זיינעם, שטרענגט זיך מורא׳דיג אָן, צו געפינען אַ וואָרט, וואָס זאָל אונז קענען קלאָהר מאַכען דעם עסק; אָבער ער שווייגט שטיל ווי אַ קאָטינקע. עפּעס ווילט זיך איהם אַזוי שטאַרק, זיך אויסריידען גראָד איבער דעם דאָזיגען ענין; און פּלוצלינג, ווען ער ווערט אין גאַנצען איבערוועלטיגט פון דער ער־אינערונג מכח דער דאָזיגער דאַמע, און אוים פערצווייפלונג וואָס ער קען זיך ניט אויסדריקען, דערלאַנגט זיך אַ גאָס אַרוים פון איהם אַ גרויסער שטראָם מיט וואונדערליכע ווערטער אין זיין אייגענער שפּראַך, וואָס קיין איינציגער פון אונז קען ניט פערשטעהן, אַחוץ זיין לאַנדסמאַן, וועלכער ליגט און כראַפּעט דאָרט אין׳ם אַנדערן בעטעל.

דאָס איז געווען וואַן טאַצעל׳ס געשיכטע, די איינציגע, וואָס ער האָט געקענט, און וועלכע האָט זיך תמיד דאָ געענדיגט. מיר האָבען זי אַזויפיעל מאָל געהערט. זי האָט זיך בסדר אָנגעפאַנגען אויף דעם זעל־בען אופן מיט דעם אָווענד אין אַמסטערדאַם. ס׳איז געווען אַ גלויבליכע מעשה, און קיינער פון אונז האָט ניט געצווייפעלט דעריין.

דערנאָך זיינען מיר געלעגען אַ ווילע און זיך פערטראַכט מכח די דאָזיגע ערצעהלונגען, בעת ווען דער ים אויף דרויסען האָט געליאַרמט,

דער לאָמפּ האָט זיך אַרומגעוואָרפֿען אַהין און אַהער אין זיין מעשענעם רינג און די וואַך־לייט מיט זייערע הילצערנע שיך האָבען אונז אויבען געקלאַפּט איבער׳ן קאָפּ. דאַן איז געקומען די נאַכט...

נאָר צייטענווייז פֿלעג איך זיך אויפֿכאַפּען אַרום האַלבע נאַכט, האַלב דערשטיקט פֿון דער שווערער לופֿט פֿון אָט דעם גאַנצען פּאַק מענשענפֿלייש, וואָס האָט זיך געקאַטשעט אין ווילדע חלומות און אַראָב־געשאַרט די קאָלדרעס פֿון זיך. דער לאָמפּ האָט אַראָבגעשיינט אויף די אומגעלומפּערטע קערפּער אין די גראָע וואָלענע העמדער. די רוסען מיט זייערע פּאָר לאַנגע בערד האָבען אויסגעזעהן ווי שלאָפֿענדע ים־הינט, און זייערע דיקע, נאַקעטע פֿיס האָבען אויסגעקוקט ווי גרויסע לאַנגע האַנד־שוה.

פֿון יעדען בעטעל האָבען זיך געלאָזט הערען קרעכצען און האַלבע ווערטער; די נעגער זיינען געלעגען און האָבען אויסגעשטשירעט זייערע ווייסע צייהנער און גערעדט הויך אויף׳ן קול, אָנגערופֿען אַ נאָמען און אָנגעבלאָזען די שוואַרצע באַקען זייערע.

פֿון׳ם בעטעל פֿון דעם יונגען האָלענדער האָט מען אַלע ווייל־ע געקענט הערען מיט אַ לאַכענדיגען ניגון דעמזעלבען נאָמען, און צווישען דעם אַ כראָפּעריי און אַ שטילען געוויין — דעם נאָמען פֿון דעם קאַ־פּיטאַן׳ס פֿרוי. אַלע האָבען זיך בעשעפֿטיגט מיט איהר. אָט די מיאוס׳ע חיות האָבען זאָגאַר אין שלאָף גערעדט פֿון איהר, יעדער איינער אין זיין שפּראַך. זיי זיינען געלעגען און געכראָפּעט מיט פֿערמאַכטע אויגען און האָבען אַרויסגעבורטשעט די אונפֿערשעהמטעסטע ווערטער, און געשמיי־בעלט און די צונג אַרויסגעשטעקט. נאָר וואַן טאַצעל איז זיך געשלאָפֿען רוהיג, געזונד און פֿריעדליך, ווי אַ שטומע חיה.

דער שאַרפֿער ריח פֿון דער קאַיוטע, דער רויך פֿון טאַבאַק, דער גערוך נאָך שוויצענדע מענשען און נאָך די פֿיש,—דאָס אַלעס האָט זיך אויסגעמישט אינאיינעם און איז געוואָרען אַ שווערער, דריקענדער רויך, וואָס האָט זיך געלייגט אויף מיינע אויגען, אַזוי גיך ווי איך האָב זיי געעפֿענט. און איך בין ווידער אַנשלאָפֿען געוואָרען, און אַ אונגעהייער גרויסע בלום האָט זיך אַרויפֿגעזעצט אויף מיר אַזוי ווי אַן אַלפּ און האָט זיך אַרויפֿגעלייגט אויף מיר און מיך אַריינגעזויגען אין איהרע נאַסע בלעטער, האָט מיך דערשטיקט, רוהיג און זיכער, לאַנגזאַם און שטילער־הייט. און איך האָב מעהר ניט געוואוסט פֿון דער וועלט...

דאַן איז געקומען די וואַך און האָט מיך אויפֿגעוועקט.